

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Verkkokoulutuksen mahdollisuudet liiketoiminnassa

Case Sähköinfo Oy

Lehtonen, Satu

2012 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu

Laurea Leppävaara

Verkkokoulutuksen mahdollisuudet liiketoiminnassa - Case Sähköinfo Oy

Satu Lehtonen
Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaami-
sen koulutusohjelma
Ylempi amk-tutkinto
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2012

Verkkokoulutuksen mahdollisuudet liiketoiminnassa - Case Sähköinfo Oy

Vuosi	2012	Sivumäärä	49
-------	------	-----------	----

Modernit viestintäteknologiat mahdollistavat tiedon tuottamisen ja hyödyntämisen ajasta ja paikasta riippumatta. Kun tieto tai oppiminen ei ole sidottua kiinteisiin resursseihin, avautuu uusia kilpailutilanteita ja liiketoimintamahdollisuuksia. Asiakkailta on tarve jatkuvaan osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Kehittyneiden verkko-oppimisympäristöjen tuomat mahdollisuudet hyödyntää materiaaleja monimuotoisesti lisääntyvät. Verkko-opetus mielletään vastaajasta riippuen kalvojen jakamiseksi, linkkikokoelmiksi, keskusteluiksi, ohjatuiksi oppimismalleiksi, oppimisympäristöiksi ja suoritettaviksi tehtäviksi. Erona perinteiseen lähiopetukseen korostuu oma aktiivisuus ja itseohjautuvuus, vuorovaikutus opetettavan asian kanssa, ongelma- ja ratkaisukeskeisyys, arvioinnin ja oppimisen mittaus, osallistumisen aste sekä työ- ja tuotantotavat. Verkkokoulutuksen suunnittelua voikin ohjata teknologiset mahdollisuudet, opetuksen systemaattinen kokonaiskuva ja oppimisprosessi ja yksilön itseohjautuvuus sekä oppimista edistävä ilmapiiri. Suunnittelussa ja liikkeellelähössä kantavana ajatuksena täytyy kuitenkin edelleen olla, että välineet toimivat mahdollistajana, ei itseisarvona. Ohjaavana tekijänä on, millaista on hyvä opetus ja miten oppiminen mahdollistetaan. Voidaan siis käyttää hyödyksi vuorovaikutuksen mahdollistavia ryhmätyöohjelmistoja, mutta ne eivät itse vielä tuota mitään.

Tehty opinnäyte vastaa kysymyksiin, millaisia kaupallisia verkkokoulutusvaihtoehtoja on, mitä verkkokoulutus on, millaista verkkokoulutus voisi olla ja millainen verkkokoulutus palvelisi Sähköinfon asiakkaiden erilaisia tarpeita.

Jäsenistö otti kantaa esitettyihin kysymyksiin sähköisesti toteutetulla kyselyllä huhtikuussa 2012. Tehty kysely ei tuonut mitään selkeää reittikarttaa siihen, mihin verkkokoulutussuunnittelun kanssa kannattaisi edetä. Osasyynä tähän voi olla se, etteivät asiakkaat vielä tunnista verkon hyötyjä ja mahdollisuuksia. On kuitenkin selkeää, että toteutustapa kiinnostaa, koska kokeiluinnostusta kyselyvastauksissa näkyi selkeästi. Vastauksissa suosituimmaksi verkkokoulutuksen muodoksi nousi monimuoto-opetus, aikatauluista vapautuminen korostuu, osaamissäiltöjä halutaan suorittaa omassa tahdissa ja niiden tulisi olla saatavilla koska vain. Koulutukseen osallistuminen verkossakin miellettiin osaksi työaika ja aiheiden välillä ei ollut eroa, mikä erityisesti sopisi verkkoon.

Tutkimustuloksien peilaus Sähköinfon nykyiseen koulutustarjoomaan antaa eväitä miettiä reittikarttaa verkkokoulutuksen mahdollistamiseksi. Verkkokurssien tarjoamiseen lähteminen on strateginen päätös, johon vaikuttaa paitsi nykyiset ja tulevat resurssit ja asiakastarpeet, myös yleiset linjaukset, mihin liiketoimintaa ollaan viemässä.

Digitalisoitumista ei kuitenkaan voida välttää, yhä enemmän käytetään palveluita suoraan verkossa, ja tämä suuntaus varmasti myös sähköistysalalla etenee, kun mukaan tulee yhä nuorempaa asiantuntija- ja yrittäjäkuntaa, jotka ovat jo tottuneita verkon hyödyntämiseen. Tälle ryhmälle myös tyypillistä on, että halutaan tietoa silloin, kun se itselle sopii, ei niinkään aikaan ja paikkaan sidotusti.

Asiasanat verkko-oppiminen, e-learning, verkkokoulutus, aikuiskoulutus verkossa

Lehtonen, Satu

Business opportunities in e-learning - Case Sähköinfo

Year	2012	Pages	49
------	------	-------	----

Modern communication technologies enable the creation of materials and access to knowledge without a specific time and place. When information or learning is not tied to fixed resources, companies can acquire new competitive advantages and business opportunities. Customers have a continuous need for developing their skills and competences.

E-learning environments provide different forms of media usage and distribution. There is no fixed definition for e-learning. It is often viewed in terms of innovation in the distribution of materials, links, discussions, guided learning processes, learning environments and the use of tasks and games. Unlike traditional classroom teaching emphasis is placed on the students' own activity and self-direction, interaction with the material, the problem-and solution-orientation, assessment and learning, measurement, and levels of participation in work and production.

When developing an E-learning course it is important to consider such areas as exploring technological possibilities, gaining a systematic overview of teaching and learning process and facilitating the individual's self-direction. When planning the course, it is necessary to remember that the equipment works as an enabler and does not have intrinsic value. The main factor is how to provide good education and enable learning. E-learning systems can therefore offer support, but without interaction, they do not produce anything of themselves.

This thesis addresses such questions as what kind of commercial e-learning possibilities Sähköinfo has, what e-learning is, what type of e-learning Sähköinfo could produce and what kind of online training services different customers' need.

The respondents commented on these questions through an electronic questionnaire distributed in April 2012. The results of the survey did not provide any clear route map where the e-learning business planning should go. Part of the reason for this may be that customers do not recognize the benefits and opportunities of modern technology. However, it is clear that the matter is interesting as the experimental eagerness was shown in the survey answers. The most popular e-learning method was multi-modal teaching. Customers want to study according to their own timeline and pace. Time and place is not relevant for the learning process. Participation in training programs was perceived as occurring during working hours, and no difference was seen in the topics considered suitable for e-learning.

The study results and Sähköinfo's current table of courses provide a basis for planning how to enable e-learning. Providing online courses is a strategic decision that affects the current and future customer needs and resources.

Digitalization is unavoidable. More and more services are used directly from the web, and this trend is certainly proceeding. As younger people are entering work markets, they also have different needs. As a group they are used to getting information when it suits them, regardless the time and place.

Key words e-learning, online course, online education

Supervisor Seppo Leminen, Laurea

Executive summary

Jäsenistö kiinnostunut verkkokoulutuksen mahdollisuuksista

Sähköinfon tekemän kyselytutkimuksen mukaan selkeä enemmistö jäsenistöstä olisi kiinnostunut kokeilemaan verkkokoulutusta, jos sitä olisi saatavilla. Vastaajat kuitenkin edelleen pitävät myös tärkeinä lähiopetuksen ja erilaisten kurssitapahtumien tuomia mahdollisuuksia tavata tuttuja ja luoda kontakteja. Eniten verkkokoulutusvaihtoehdoista vastaajia tuntuu kiinnostavan verkon käyttäminen lähiopetuksen tukemiseen. Näin ollen siis vaikkapa Sähköinfon toteuttamisessa korttikoulutuksissa voitaisiin nähdä kurssin loppukoe suoritettavaksi verkossa tai laatukoulutusten ennakotehtävät verkkopohjaisina.

Verkkokoulutuksen suurin etu vastaajien mukaan on aikatauluriippumattomuus, eli koulutusta olisi saatavilla aina tarvittaessa. Verkkokoulutus voisi vastata myös haasteeseen, joka tyypillisesti korostuu jäsenyytäväisyyskyselyssä, koulutusten keskittyminen kasvukeskuksiin. Erityisesti pienille alan toimijoille joustavuus, oman työn rytmittäminen sekä säästöt matkustusajossa on myös syitä harkita koulutusta verkossa.

Verkkokoulutuksesta ei ole yhtä yksiselitteistä määritelmää, mitä se on. Voidaan nähdä, että se on tietyn aiheen kokonaisvaltainen paneutuminen pelkästään verkossa. Ohjaaja voi verkkosakin esiintyä ”suorassa lähetyksessä” tai nauhoitteena. Asiasisältö voi olla itsekseen luettavia aineistoja ja artikkeleita ja suoritettavia tehtäviä. Verkossa kuitenkin oppimisen mittaaminen on helpompaa, ja sitä voidaan paremmin kontrolloida erilaisilla tehtävillä. Ja jos asia ei tullut ymmärretyksi, voi palata kertaamaan. Useinkaan luennoilla ei näin ole, vaan otetaan passiivisena se määrä tietoa vastaan, jota voidaan kerralla omaksua.

ATK-taitojen ja -ohjelmistojen käytön yleistyessä ja nuoremman sukupolven tullessa työelämään, on tärkeää vastata monipuolisesti asiakkaiden tarpeisiin. Uudentyyppiset toimintatavat ja asiakkaiden käyttötottumukset ohjaavat myös STUL:n ja sen yhtiöiden palvelukehitystä.

Verkkokoulutustarjoomaa ei ole vielä suunnitteilla vuodelle 2013, mutta jatkamme selvitystä, voisiko jonkinlainen uudentyyppinen tiedon jakamisen ja omaksumisen yhtälö olla löydettävissä. Sähköisten palveluiden käyttö muilla tuotealueilla antaa kuitenkin selkeän viitteen tehdyn kyselyn ohella siitä, että valmius sähköisten tietopalveluiden käyttöön on olemassa.

Valtaosa kyselyyn vastanneista olisi kiinnostuneita kokeilemaan verkkokoulutusta.

Kuvassa perinteiseen lähiopetukseen osallistutaan Sähkötöiden johtajan koulutuspäivillä Ilmailumuseolla.

Artikkeli julkaistaan Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry:n jäsentiedotteessa 8/2012. 20.8.2012, mikä jaellaan printtinä 3500 sähköistysalan ammattilaiselle. Tiedote julkaistaan myös Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry:n jäsen sivustolla osoitteessa www.stul.fi, jäsen sivuston käyttöoikeus on 17 500 jäsenyrityksen palveluksessa olevalla henkilöllä.

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Toimintaympäristö muuttuu	6
1.2	Informaation digitalisoituminen luo uusia liiketoimintamalleja	6
1.3	Osaamisen kehittäminen kilpailuetuna	8
1.4	Verkkokoulutus osaamisen kehittämisen vaihtoehtona	9
1.5	Työn tavoite ja tutkimusongelma	10
1.6	Työn rajaus	11
1.7	Rakenne	12
2	Verkkokoulutus, E-learning	13
2.1	Taustaa	13
2.2	Verkkokoulutuksen muodot	15
2.3	Verkkokoulutuksen suunnittelu ja toteutus	15
2.3.1	Oppimisympäristöt	19
2.3.2	Verkkokoulutusmateriaali	23
2.3.3	Osaaminen	25
2.3.4	Resursointi	26
2.4	Verkkokoulutus liiketoimintana.....	28
3	Case-yritys.....	30
4	Tutkimuksen toteutus ja tulokset.....	31
4.1	Menetelmät	31
4.2	Aineisto.....	32
4.3	Aineiston kerääminen ja analysointi	32
5	Tulokset.....	33
5.1	Keskeiset tulokset	33
5.2	Tutkimuksen arviointi	38
6	Päätelmät	39
6.1	Johtopäätökset.....	39
6.2	Sähköinfon nykyisen koulutustarjooman sopiminen verkkoon.....	39
6.2.1	Verkkokurssi	40
6.2.2	Monimuoto-opetus	41
6.2.3	Verkon tukema lähiopetus.....	41
6.3	Myyttejä verkko-opetukseen siirtymisestä	41
6.4	Jatkotoimet.....	43
	Lähteet	45

1 Johdanto
1.1 Toimintaympäristö muuttuu

Informaation ollessa jaettavissa voidaan tuotanto jakaa eri resursseiksi ja tuottaa ne eri sijainneissa ja jälleen koota yhteen uudeksi tuotteeksi, joka sitten toimitetaan asiakkaalle. Käytettävissä on näin ollen koko maailman resurssit ja asiantuntemus. Informaation välitys mahdollistaa nopeasti reagoivat globaalit markkinat. Kun toimijoita ei tarvitse niputtaa, voi tuotanto tapahtua siellä, missä se on resurssien kannalta järkevintä.

Tekninen kehitys luo uusia mahdollisuuksia ja poistaa rajoitteita. Enää ei tarvitse miettiä aikaa "milloin jotain voi tehdä", paikkaa "missä jotain voi tehdä", tekijää "kuka voi tehdä jotakin tai ryhmää "kenen kanssa voi tehdä jotakin". Näiden rajoitteiden hälveneminen vaikuttaa siihen, mitä voi tehdä. Tämä mahdollistaa uudelleenjärjestelyn, uudenlaisen suuren mahdollisuusavaruuden. Ne, jotka löytävät näitä mahdollisuuksia ja tarttuvat niihin, ovat edelläkävijöitä. (Normann 2002, 47-51.)

Teollisessa ajassa liukuhihnatyötä oli pakko suorittaa optimikapasiteetilla tietyssä ajassa ja paikassa. Digitaalisuus on mahdollistanut valintojen aikakauden, digitaalisia palveluita voidaan tuottaa ja käyttää ajasta ja paikasta riippumatta. Tämä mahdollistaa rakenteiden uudistumisen. (Kilpi 2012.)

Ympäristön muuttuessa myös ihmiset ja käyttäytymismallit tuovat uusia vaatimuksia. Nuoret tottuvat käyttämään tekniikkaa avoimesti, kaiken pitää löytyä verkosta. Syn-tyy valtava pettymys, jos mahdollisuuksia rajoitetaan. Vapaa-ajan vaatimukset yleis-tyvät työelämään. Palveluiden tuottamisessa tarvitaankin nyt aplikaatioarkkitehtuuria liukuhihna-arkkitehtuurin asemesta. (Tikka 2012 ja Kilpi 2012.)

1.2 Informaation digitalisoituminen luo uusia liiketoimintamalleja

Tiedollinen näkökulma on muuttunut, tiedon kuljettimen ei tarvitse enää olla fyysi-nen. Tieto mielletään kaikkialla tietoverkoiksi olevaksi. Digitalisaation vahvuus ei ole niinkään aineettomuus vaan monimuotoisuus. Samalla lähteellä on useita eri esitys-muotoja, tämä mahdollistaa erikoistumisen ja ulkoistamisen ja myös ulkoistamisen asiakkaalle. Arvoa tuottavat kokonaisuudet voidaan pilkkoa ja osat kohdennetaan oi-kein. Uudet tekniikat vapauttavat ja mahdollistavat erilaisia toimintatapoja. Asiak-kaat voidaan saada tekemään niitä töitä, jotka aiemmin kuuluivat kiinteänä osana tuotantoketjuun. Näkökulmaan tulee lisää "mahdollistaa-vapauttaa"- aspekti, joka pohjautuu asiakkaan kykyyn arvonn tuottajana. Voidaan siis tehdä osa tuotannosta asi-akkaan puolesta, tai auttaa asiakasta. (Normann 2002, 54-59.)

Resurssien saatavuus ja kustannukset pakottavat miettimään liiketoimintamalleja uudelleen. Aineettomat kustannukset laskevat tuotantoketjussa, kun taas perustamiskustannukset ovat yhä suurempi osa kokonaiskustannusta. Hinnoitteluun on tullut uusi ulottuvuus; ostajat arvioivat, mikä on käypä hinta. Aineettomat hyödykkeet mahdollistavat myös veloitusetta antamisen, joka nähdäänkin panostuksena liikesuhteisiin. Ostajat ovat periaatteessa valmiita maksamaan ainakin sen verran, kun hankkiminen tuo heille lisätuloja. Tätä voidaan kutsua tarjooman hyötyarvoksi. Hintataso määräytyy hyötyarvon ja kilpailutilanteen yhdistelmästä. Aineettomuus lisää mittakaava-, tuotevariointi- ja kattavuusetuja. (Normann 2002, 61-62.)

Maineeton maailma johtaa aineellisen maailman kehitystä. Uutta logiikkaa voidaan soveltaa kytkemällä virtuaalimaailman mahdollisuuksia fyysiseen maailmaan. Aineettomuudesta, herkkäliikkeisyydestä ja pilkkomisprosessista muodostuu uudelleenjärjestäytymistyhjiö. Syntyy siis uusia mahdollisuuksia niputtaa virtuaali- ja fyysinen maailma uusilla ainutlaatuisilla tavoilla. Uudet mahdollisuudet synnyttävät uudenlaisia toimijatyyppisiä: uuden infran luojat, suuryhtymät, erikoistuneet pienyritykset sekä alueelliset toimijat. (Normann 2002, 63, 67.)

Tarjoomien kehittäminen mahdollistuu palvelullistamisen, elämyksellistämisen ja nettiytymisen avulla. Nettiytymisellä viitataan tarjoomien ja niiden ominaisuuksien pilkkomiseen ja niputtamiseen uudella tavoin aineettoman ja fyysisen maailman välillä. Yritykset, jotka eivät tunnista useissa kanavissa tapahtuvaa vuorovaikutusta ja sen luomia mahdollisuuksia, jäävät jälkeen muista. Internet ja verkkokaupat eivät johda siihen, että joku käy sähköisesti kauppaa ja toinen ei, vaan uusien vuorovaikutteisten medioiden merkitys korostuu. Ne tarjoavat mahdollisuuden analysoida, mitkä liiketoimintaprosessin osat voidaan suorittaa aineettomassa ympäristössä ja mitkä tulee suorittaa fyysisesti. Lisäksi asiakkailta on mahdollisuus tavata toisiaan ja oppia toisiltaan sekä fyysisesti että netin keskusteluryhmissä. (Normann 2002, 167-168, 170.)

Monet nykyiset organisaatiot ovat perua sopivuudesta siihen ympäristöön, jossa ne ovat syntyneet. Jokaisen organisaation tulisi kuitenkin löytää tarkoitus olemassa olleeseen ja saavuttaa sopivuus ympäristöön sekä ottaa huomioon ympäristön muutos. (Normann 2002, 176.)

Digitalisaatio tuo valtavat valinnan mahdollisuudet, mikä osaltaan romauttaa yritysten tuotteeseen perustuvaa kilpailuetua. Tyypillisesti kun kysyntä ylittää tarjonnan, fokus on sisäisissä prosesseissa, kun tarjonta lisääntyy ja monipuolistuu yli kysynnän, on oltava läsnä asiakkaan kokemuksessa. Näin ollen yritys ei tuota arvoa asiakkaalle vaan asiakkaan tapa käyttää yrityksen tuotetta luo arvoa.

Digitaalisesti voidaan olla tehokkaasti läsnä siinä hetkessä, kun tuotteita käytetään, tämä vastaa uuden ympäristön luomaan läsnäolon haasteeseen. Ollaan menossa kohti palveluiden kehittämisen digitalisaatiota, jotta voidaan tehostaa vuorovaikutusta eli luoda merkityksiä.

Teollisessa yhteiskunnassa työn konteksti määrittyi ajan ja paikan kautta koska työ oli geneeristä ja toistuvaa. Digitaalisessa yhteiskunnassa konteksti on se hetki, jossa asiakas käyttää yrityksen tuotetta. (Kilpi 2012)

1.3 Osaamisen kehittäminen kilpailuetuna

Vuonna 2008 EK:n jäsenyrityksissä osaamisen kehittämiseen kaikissa henkilöstöryhmissä oli eniten käytetty tutkintoon johtamatonta koulutusta luokkamuotoisena tai verkko-oppimisena toteutettuna. Tämän vaihtoehdon oli kaikkiaan 84 prosenttia yrityksistä.

Opiskelija päiviä teollisuudessa kertyi 3 henkilölle, rakentamisalalla 1,5 ja palvelualalla 2. Määrä on kääntynyt pieneen laskuun verrattuna vuoteen 2004, jolloin vastava tutkimus tehtiin edellisen kerran. Vaikeina taloudellisina aikoina, kuten taantumassa, yritykset hyödyntävät yrityksen omaa asiantuntemusta henkilöstön kehittämisessä harkitessaan tarkemmin kehittämisinvestointeja. Tutkintoon johtamattoman verkkokoulutuksen käytön arvioidaan vuosina 2009-2011. Kustannustehokkuus, nopeus ja joustavuus mielletään verkko-oppimisen eduiksi perinteiseen luokkakoulutukseen verrattuna. (Ek 2008, 6-8.)

Myös työssäoppimisen eri muotojen, kuten systemaattisen työkierron, kouluttajana toimimisen sekä projektien ja hankkeiden, käyttö kasvaa osaamisen kehittämisessä. Työssä oppimisen käytön kasvu selittyy pitkälti sen tuloksellisuudella ja vaikuttavuudella. Yritykset ovat pyrkineet mallintamaan erilaisia työssä oppimisen muotoja ja luomaan niiden käytölle pelisääntöjä. (Ek 2008, 6-8.)

Tutkintoon johtamatonta koulutusta järjestettiin tai hankittiin EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelun mukaan 84 prosenttiin jäsenyrityksistä vuonna 2008. Lukuun on laskettu mukaan sekä lähiopetus että verkko-opetus. Tutkintoon johtamattomassa koulutuksessa ei ole tavoitteena tutkinnon suorittaminen ja se voi olla lyhyt- tai pitkäkestoista. Tällaista koulutusta voi olla esimerkiksi asiakaspalveluun, tietotekniikkaan ja kieliin liittyvät koulutukset ja erilaiset työn turvalliseen tekemiseen liittyvät koulutukset. (Ek 2008, 12.)

Johtoa lukuun ottamatta, tutkintoon johtamaton koulutus oli yleisin osaamisen kehittämisen muoto kaikissa henkilöstöryhmissä. Vuonna 2008 noin 33 prosenttia EK:n jäsenyritysten henkilöstöstä osallistui tällaiseen koulutukseen. (Ek 2008, 12.)

EK:n jäsenyrityksistä 61 prosenttia käytti tutkintoon johtamatonta koulutusta toimihenkilöiden osaamisen kehittämiseen. Työntekijöiden osaamisen kehittämisessä 59 prosenttia EK:n jäsenyrityksistä käytti tutkintoon johtamatonta koulutusta. (Ek 2008, 25-26.)

Tutkintoon johtamattoman koulutuksen käyttöä osaamisen kehittämisessä oli lisäämässä 13 prosenttia ja vähentämässä 4 prosenttia vastanneista yrityksistä. Verkkooppimisen toteutukset nähtiin kasvavina. Verkko-oppimisen etuina nähtiin esimerkiksi suuryritysten mahdollisuudet tuoda koko koulutussisältö samanlaisena kaikkiin toimipisteisiin. Koulutukseen osallistuminen vuorotyössä oleville, paljon matkustaville ja asiakaspalvelutehtävissä oleville on helpompaa, kun sitä ei ole sidottu tiettyyn aikaan. Yrityksen on mahdollista saada kustannussäästöjä, kun opiskelu tapahtuu osana työtä. Myös oppimissisältöjen päivittäminen tietojen muuttuessa on helppoa. (Ek 2008, 29.)

1.4 Verkkokoulutus osaamisen kehittämisen vaihtoehtona

Valinnanmahdollisuus opinnoissa ja lisäkoulutuksissa mahdollistuu, kun koulutusta on saatavilla aika- ja paikkariippumattomasti. Tällöin verkko luo mahdollisuuksia osaamisen kartuttamiseen ja monipuoliseen tiedonhankintaan.

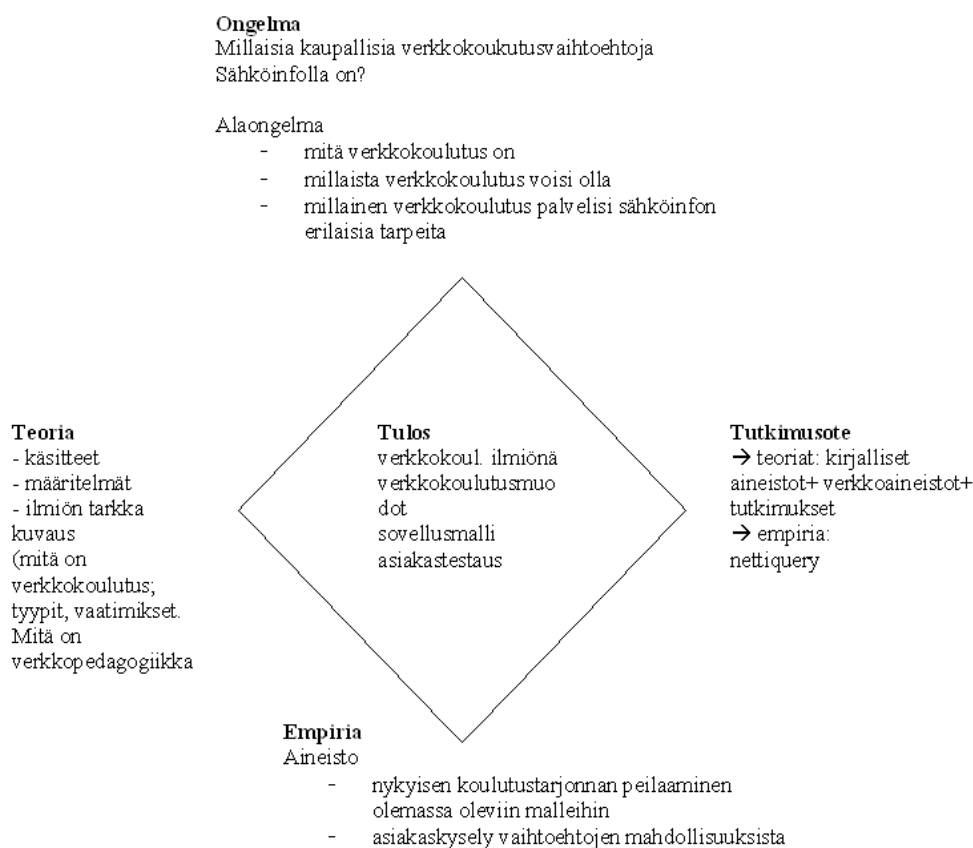
Oppimisella on mahdollisuus jalostua, kun uusia tapoja kouluttaa ja kouluttautua on saatavilla. Oppija tarvitsee enemmän itsekuria suorittaakseen annetut tehtävät, mutta palautteen antamisen helppous ja oppimisen testaaminen on verkossa helpompaa. Kun vaihtoehtoja on enemmän, on helpompaa löytää itselle sopiva koulutusmuoto. Lähiopetus pitää yhä suosionsa, eikä kaikkea koulutusta ole mielekästä siirtääkään verkkoon. Verkko-opetuksen tarjoaminen avaa maantieteellisistä rajoituksista riippumattoman tavan hankkia lisää asiakaskuntaa.

1.5 Työn tavoite ja tutkimusongelma

Työn tarkoituksena on avata nykyistä koulutustoimintaa sekä kuvata verkkokoulutusta ilmiönä ja tuoda julki ne mahdollisuudet, joita siitä voidaan liiketoiminnalle ja asiakkasueille saada. Verkkokoulutustyyppejä peilataan nykyiseen koulutustarjoomaan ja pohdiskellaan liiketoiminnallisia hyötyjä. Asiakaskyselyllä selvitetään markkinan valmiutta omaksua uusia koulutusmuotoja ja kiinnostusta uudentyypiseen koulutustoimintaan sekä suhtautumista nykyisiin koulutuspalveluihin.

Opinnäytteen tavoitteena on selvittää, millaisia kaupallisia verkkokoulutusvaihtoehtoja Sähköinfolla on. Tutkimusongelmana on

- mitä verkkokoulutus on
- millaista verkkokoulutus voisi olla
- millainen verkkokoulutus palvelisi Sähköinfon asiakkaiden erilaisia tarpeita.

Kuvio 1: Tutkimuksen kuvaus

1.6 Työn rajaus

Tutkimuskysymyksiin pyritään löytämään malleja ja ratkaisuja aihepiiriä käsittelevän teorian ja tehdyn asiakaskyselyn avulla. Tutkimus kohdistetaan Sähkö- ja teleurakoit-sijaliiton jäsenyrityksiin, jotta saadaan mahdollisimman tasalaatuinen aineisto. Jäsenyritykset eivät kuitenkaan ole ainut kaupallisten palveluiden hyödyntäjäryhmä, jolloin täytyy muistaa että tutkimus koskettaa vain yhtä asiakasryhmää, joskin merkittävää sellaista.

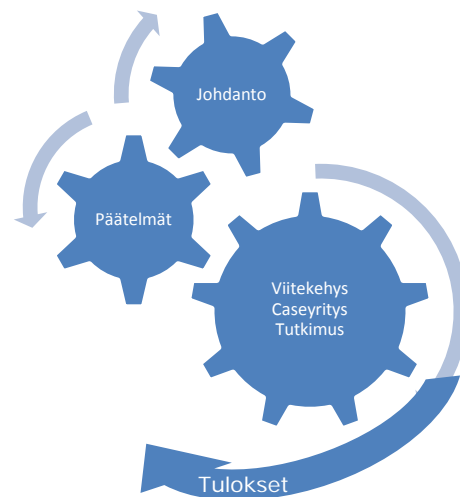
Tutkimuksen näkökulma on kaupallinen. Korkeakoulumaailmassa verkko-opintojen mahdollisuudet ovat olleet tarjolla jo useita vuosia, mutta niiden aktiivinen läpivienti yritysmaailmaan on ollut hidasta. Esimerkkejä kuitenkin on olemassa.

Tutkimus hakee vastauksia siihen, miten nykyistä tarjoomaa voisi monimuotoistaa verkon keinoin ja miten kiinnostuneita asiakkaat siitä olisivat.

Tutkimuksen lopputuloksena ei tuoteta mitään valmista verkkokurssia tai ajatusta siitä miten verkkokoulutus tulisi järjestää. Tuloksena haetaan mahdollista reittikarttaa siihen, miten verkkokoulutuksen tarjoamista voitaisiin edistää.

1.7 Rakenne

Työ jakaantuu kuuteen lukuun. Ensimmäisessä luvussa käsitellään johdantona toimintaympäristön muutosta, uusia toimintamalleja ja liiketoiminnan ja osaamisen kehittämisen uudistuspaineita. Luvussa 1 niin ikään kuvataan työn tavoite, sisältö, rajaukset ja rakenne. Luku 2 käsittelee verkkokoulutusta ilmiönä, tutkii viitekehyksen kautta millaista verkkokoulutus voi olla, miten sitä voidaan toteuttaa sekä millaista bisnestä verkkokoulutus on. Kolmannessa luvussa esitellään tutkimuksen kohteena oleva caseyritys. Luvussa neljä kuvaillaan tutkimusta ja tiedonkeruuta sekä selvennetään aineistoon liittyviä asioita. Luku viisi keskittyy niihin tuloksiin, joita kysely on tuottanut. Luku kuusi kokoaa yhteen sekä viitekehyksestä saatuja malleja, että kyselyvastauksista tuotuja suuntia yhdistettynä caseyrittäjien nykyisiin toimintamalleihin. Luvussa kuusi, päätelmät, vastataan niihin muutospainaisiin joita johdannossa tunnistetaan sekä pohditaan malleja eri liikellelähtötavoista.

Kuvio 2: Työn rakenne

2 Verkkokoulutus, E-learning

2.1 Taustaa

Opiskelua, jota tuetaan tai josta osa pohjautuu internetin kautta saataviin tai internetissä oleviin aineistoihin, voidaan kutsua verkko-opetuksi. Verkkoa hyödyntävä opetus ja luokahuoneopetus yhdistyvät, joka on enemmän kuin kumpikaan osa yksinään. (Tella 2001, 21.)

Etäopetuksella ovat samat peruselementit aina kirjeopetuksesta alkaen. Kun opettaja ja oppija eivät ole samaan aikaan samassa paikassa, voidaan opetus määritellä etäopetuksi. Etäopetus sisältää aina kontrollia kuten arviointi. Perinteiseen luokahuoneopetukseen eroina voidaan nostaa esim.

- painopiste itseopiskelussa
- painopiste teknologiassa
- etäopetus teollisena mallina
- rakenteellinen lähestymistapa
- etäopetus järjestelmänä
- vuorovaikutusta korostavat lähestymistavat.

(Immonen 2000, 19-21.)

Koulutus muuttuu tietotuotteeksi kun fyysistä läsnäoloa ei tarvita. Uudet kilpailutilanteet mahdollistuvat teknologisessa murroksessa. Muutos osaamisen hankkimisessa ja kehittämisessä luo mahdollisuuksia elinikäiselle oppimiselle. Opiskelu etänä ei ole sirottua aikaan ja paikkaan vaan vapaasti suunniteltavissa ja rytmittävissä.

Verkko-oppimisella halutaan tarjota oppimismahdollisuuksia ajasta ja paikasta riippumatta. Kehittämistä voi ohjata se, millaista on hyvä opetus. Monimuoto-opetuksen yhteydessä sisältö, prosessin ohjaus ja eteneminen on pohdittava tarkkaan etukäteen. Vuorovaikutuksella on vaara muuttua värityneeksi kun etäisyys kasvaa. Tämä luo uusiin opiskelutapoihin haasteita. (Matikainen & Manninen 2000, 2-8.)

Eriytyneisyys, materiaalin huono saavutettavuus, materiaalin huono havainnollisuus, palautteen antamisen hitaus, vuorovaikutuksen määrä sekä opiskelun määrätahtisuus voidaan nähdä opetuksen ongelmina. Internetin hyödyntäminen monipuolisesti voi kuitenkin ratkaista näitä. Opiskelumateriaalia voidaan tuottaa, jakaa ja muokata uudella tavalla tietotekniikan kehittyessä ja integroitua viestintätekniiikan kanssa. Tämä kehitys edesauttaa parempien vuorovaikutusmahdollisuuksien syntymistä. (Immonen 2000, 15-18.)

Informaation määrä on merkityksellistä koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Opintojen sisältö, opetuksen tavoitteet, opetuksen organisointi, aikataulut, itseohjautuvuuden vaatimus, ajankäyttö ja sitoutumisen vaatimus on valintakriteereitä aikuisopiskelussa. Näiden perusteella oppija voi verrata opiskeluedellytyksiään ja koulutuksen sisältöä laajemmin. Näiden tietojen haku pitäisi olla yksinkertaista. (Ihanainen&all. 2004, 20.)

Internetiin ja sen tarjoamiin palveluihin suhtaudutaan myönteisesti. Internet toimii tiedon välityksen mahdollistajana. Yrityksen tehtävä on kuitenkin liiketoiminta ja siitä huolehtiminen, koulutus on toissijaista. Työn ja oppimisen arvottamissuhde on kuitenkin selvä, ja se tulisi huomioida koulutuksen järjestämisessä.

Koulutustavoilta haetaan tiedon nopeaa omaksumista käytännönläheisesti. Pk-yrityksessä tavoitteena ei ole toimintatapojen tiedostaminen ja muuttaminen. Yritysten välinen yhteistyö on liiketoimintaa, jolloin avoin keskustelu on vähäistä oppimisympäristöissä. Väline voi nousta sisältöä tärkeämmäksi, kun osallistumismotiivina on halu testata uutta tekniikkaa. (Manninen 2000, 50-58.)

2.2 Verkkokoulutuksen muodot

Täydennyskoulutuksen tarpeisiin on viime vuosikymmeninä vakiintunut erilaisia vaihtoehtoisia toteutustapoja, jotka on kehitetty aikuiskoulutukseen perinteisten mallien rinnalle. Yksilölliset opiskelumenetelmät ja joustavat rakenteet yleistyvät ohi yhteisen opetussuunnitelman aikatauluineen, tavoitteineen ja toteutustapoineen. Yksilöllinen kehittyminen mahdollistuu tehokkaammin avoimissa oppimisympäristöissä. (Manninen 2000, 31.)

Kuvio 3: Rakennemallit aikuiskoulutuksessa muuttuu (Manninen 2000, 31.)

2.3 Verkkokoulutuksen suunnittelu ja toteutus

Uusien oppimistapojen omaksuminen on hidasta. Tekniikka mahdollistaa perusajatuk- sen oppimisprosessista sekä tukee kykyä oppia.

Verkko-oppimisen toteutus voidaan jaotella opetuksen suunnitteluun, yhteissuunnitte- luun, toimintaan ja aktivointiin sekä arviointiin. Ensimmäisenä painoarvoa on annet- tava opettajan omalle suunnittelulle ja suunnittelulle yhdessä opiskelijoiden kanssa. Tärkeää on sopia mm. pelisäännöistä. Verkkokeskusteluita voidaan käyttää toiminta- ja aktivointivaiheessa. (Tella 2001, 236 -238.)

Omien tavoitteiden ja resurssien arvioiminen, motivaatio sekä innostus ovat tärkeitä verkkokurssin onnistumiselle. Pitää myös pitää mielessä, että oppijat tarvitsevat kurssin alussa teknistä ja pedagogista tukea, eivät vain sisältöopetusta. Verkko-opetus saattaa jopa osassa tapauksissa viedä jopa enemmän aikaa kuin lähipetus. Verkko-kurssit eivät siis aina vain vapauta ajasta vaan sitoo myös opettajat koneelle. Verkko-opettajan ajankäyttö on samanlaista kuin lähiopettajan, ajankäyttö vain painottuu prosessin eri vaiheisiin. (Tella 2001, 35-36.)

Opiskelu on luonteeltaan joustavaa, jolloin opetuksen arviointiin tarvitaan joustavia arviointimenetelmiä. Opettaja määrittelee, mitkä on kaikki arvioinnin ulottuvuudet kyseisessä opiskelukokonaisuudessa. Opettajan on mahdollista seurata läsnäoloa, edistymistä ja aktiivisuutta sekä antaa lisätukea tarvittaessa. Näitä kaikkia voidaan seurata media jälkien avulla. (Tella 2001, 140.)

Verkkokurssin kohdentaminen jollekin kohderyhmälle edellyttää tietysti, että kyseisellä oppijajoukolla on tietokone käytettävissä. Näin ei kaikilla työpaikoilla välttämättä ole. On otettava huomioon työprosessin luonne ja kuinka verkkopohjainen opiskelu saadaan integroiduksi työhön. (Matikainen 2000, 46.)

Mediakasvatuksen ja diaktiikan periaattein voidaan arvioida verkko-opetusta ja suunnittelua. Keskeistä on, millaista on hyvä opetus. Toinen arviointikeino pohjautuu siihen, mitä eri käyttötapoja tekniikalla ja verkolla on opiskelussa ja oppimisessa. Uusien tekniikat havainnollisuuden lisäämisessä, ymmärrettävyyden parantamisessa ja kiinnostuksen välittämisessä ovat audiovisuaalisen arvioinnin perusta. (Tella 2001, 145-198.)

Verkko-opetuksen suunnitteluun ja arviointiin voidaan soveltaa seuraavia periaatteita:

- verkko-opetus on ymmärrettävä laajana kokonaisuutena, jossa koko toiminnan konteksti on otettava huomioon
- dialogisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisen opiskelun tukemiseen on tarpeen kiinnittää huomiota
- kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden tuottaminen on verkko-opetuksessa vähintään yhtä tärkeää kuin lähiopetuksessa
- verkossa aika, paikka ja tilanne saavat uusia muotoja
- käyttäjien toiminta ja tarpeet ovat verkko-opetuksen suunnittelun lähtökohta
- verkko vaatii uutta kulttuurista taitoa, mediataittoa
- opettaja ja ohjaaja ovat avainasemassa tavoitteellisen verkko-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa (Tella 2001, 213.)

Aikuiskoulutuksen suunnittelua voidaan lähestyä opettaja- ja oppilaslähtöisyyden ja toisaalta taas tiukan ohjauksen ja itseohjautuvuuden näkökulmista. (Manninen & Pesonen 2000, 68-75.)

1. opetusteknologinen lähestymistapa

Opetusteknologisessa mallissa halutaan tarkan ennakkosuunnittelun avulla kontrolloida oppimistilanteissa tapahtuvan ulkoisen käyttäytymisen etenemistä. Olennaista on, että kouluttaja määrittelee tavoitetilän, joka koulutettavan tulisi saavuttaa. Koulutustarve on määriteltävissä kouluttajan tavoitteen ja oppijoiden sen hetken osaamisen välisenä erotuksena. Pääpaino on muutenkin opettajan toiminnassa sekä tehokkaassa oppimisen mahdollistamisessa. Opettamisessa ja tavoitteena on tietojen ja taitojen lisääntyminen sekä käyttäytymisen muutos.

2. kognitiivinen oppimiskäsitys

Korkealaatuinen oppiminen edellyttää tietoista orientoitumista asiaan, josta ihminen on muodostanut oman käsityksen jostain kohteesta, käsittelee ja arvioi sitä sekä ratkaisee siihen liittyviä ongelmia. Opetusta lähestytään aluksi selkeän ja systemaattisen kokonaiskuvan kautta, sitten selittämällä ilmiön peruseräpäät, kolmanneksi opitaan olennaiset osatekijät. Neljänneksi voidaan antaa mahdollisuus arvioida omaa oppimistaan.

Täydellisen oppimisprosessin vaiheiksi voidaan tunnistaa motivoituminen eli asiaan suuntutuminen, ongelman tai tiedollisen ristiriidan herättäminen ja orientoituminen. Lisäksi oppiminen vaatii sisäistäminen eli asian tulkintaa, suhteuttamista ja sulauttamista sekä tehtävien suorittamista ja uuden tuottamista. Oppimisprosessin viimeiset vaiheet on opitun arviointi ja oman oppimisen ja oppimistuloksen kontrolli.

3. konstruktivistinen oppimiskäsitys

Oppiminen on oppijan oma aktiivinen tiedon ja taidon konstruktiointiprosessi, jossa oppija valikoi ja tulkitsee informaatiota aikaisemmin oppimansa ja odotustensa pohjalta. Oppiminen on pitkälti tekemistä kokeilujen, ongelmanratkaisujen ja ymmärtämisen avulla. Oppiminen on aina tilannesidonnaista ja opitun soveltaminen uusiin tilanteisiin riippuu oppijan taidoista ja tiedoista. Sosiaalisella vuorovaikutuksella on keskeinen rooli. Opetussuunnitelmaan kirjataan vain keskeiset tavoitteet ja suunnitelmat.

4. humanistinen lähestymistapa

Humanistinen lähestymistapa korostaa yksilön minää, omaehtoisuutta, itseohjautuvuutta ja aktiivisuutta. Aikuisoppiminen nähdään ongelmanratkaisuprosessina, joka perustuu oppijoiden ajankohtaisiin tarpeisiin ja kiinnostuksiin ja jotka toimivat myös koulutus suunnittelun lähtökohtana. Opiskeluprosessi itsessään on tärkeä. Opettajan tehtävä on prosessin ohjaaminen, ei niinkään oppisisältöjen välittäminen. Oppimista edistävällä ilmapiirillä on suuri merkitys. Malli perustuu itseohjautuvuuteen, aikuinen määrittelee itse tarpeet ja tavoitteet ja toteuttaa opiskelun arvioinnin.

5. radikaali humanismi

Kriittisessä mallissa itseohjautuvuus nähdään laajempänä, syvällisemmin yksikön elämäntilanteen jäsentämiseen, elämänhallintaan, aktiivisuuteen ja henkilökohtaiseen vastuunottoon liittyvänä tekijänä. Itseohjautuvuuden toteutuminen vaatii ongelmatilanteiden ja niissä vaikuttavien keskeisten tekijöiden tiedostamista, ennen kuin niiden vaikutuksia voi pyrkiä hallitsemaan. Oppimisen tavoitteena tulisi olla kriittinen tietoisuus omasta elämäntilanteesta ja suhteesta ympäröivään yhteiskuntaan. Koulutuksen suunnittelu lähtee aikuisopiskelijoiden elämäntilanteista eikä oppiainesta.

Koulutussuunnittelun ja oppimisympäristöjen laatua voi nostaa huomioimalla erilaisten didaktisten lähestymistapojen erot. (Manninen & Pesonen 2000, 68-75.)

Kun verkkoympäristöä suunnitellaan oppimisympäristö käyttöön, voidaan valita useita erilaisia lähestymistapoja. Erilaisista lähtökohdista tapahtuva suunnittelu voi johtaa erilaisiin verkkopohjaisen oppimisympäristön painotuksiin.

1. verkkopohjainen oppimisympäristö kalvopankkina ja informaatiovarastona

Netin käyttö kalvojen jakamispaikkana on opetusta tukevista välineistä yksinkertaisin eikä vaadi suuria panostuksia. Vastaavasti netin linkein tarjoama lisäinformaatio voidaan nähdä oppimista tukevana toimintona.

2. verkkopohjainen oppimisympäristö verkostona

Verkostomallissa pääpaino suunnittelussa on keskustelukanavien ja linkkien kehittämisessä. Linkit ja kommunikaatiomahdollisuudet korostuvat.

3. verkkopohjainen oppimisympäristö rakenteena

Rakennetta korostavassa mallissa hypertekstit ja linkit suunnitellaan siten, että ne tukevat parhaalla mahdollisella tavalla opitun asian omaksumista. Opiskelun yksilöllinen eriyttäminen huomioidaan.

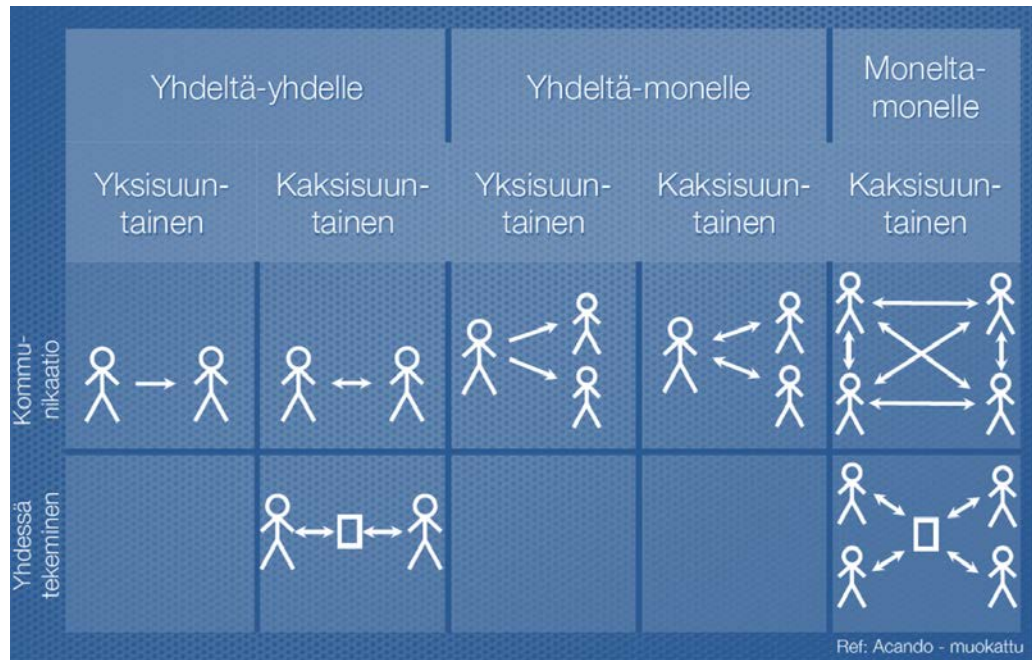
4. verkkopohjainen oppimisympäristö virtuaaliluokkana

Tässä mallissa teknisen ratkaisun avulla toteutettu luokkahuone korostuu. Tämä taso voi pitää sisällään aiemmat tasot eli kalvopankin, oppimista tukevat rakenteet sekä vuorovaikutuskanavat. Tarvittavat resurssit ja kustannukset kasvavat siirryttäessä ylemmille tasoille.

Oppimisympäristö voi olla opettajalähtöinen, jos se sellaiseksi halutaan tehdä. Uusi teknologia ei siis itsestään tee oppimisympäristöstä avointa ja joustavaa. (Manninen 2000, 40.)

2.3.1 Oppimisympäristöt

Uudentyyppiset oppimisympäristöt eivät täysin korvaa perinteisiä, mutta viestintä tietokoneiden välityksellä avaa uusia viestinnällisiä mahdollisuuksia. Puhutaan samanaikaisesta viestinnästä, synkronisesta, kuten erilaiset chat-toiminnot ja asynkroninen, eli eriaikaisesta kuten perinteiset email-järjestelmät. Näitä voidaan luokitella myös kommunikaatioon osallistuvien määrän perusteella. Yhdeltä yhdelle kuten email, monelta monelle email-listat tai monelta monelle verkkoympäristöt. Verkossa keskustelu on tyypillisesti monelta monelle eriaikaisesti. Olennaista verkko-opetuksessa on myös, että verkko tarjoaa mahdollisuuden erilaisten käyttäjäryhmien väliseen yhteistyöhön ja lisääntyvään yhteisöllisyyteen. Verkko ei sinänsä takaa laadullisesti parempaa oppimista vaan sen hyödyllisyys riippuu laitteistojen, ohjelmistojen ja niiden kehittäjien lisäksi kaikkein merkittävimmin opettajan hyvän opettamisen taidoista, kyvystä innostaa ja saada opiskelijat toimimaan yhdessä. Verkon käytön mielekkyys riippuu täysin kustakin opiskelu-opetus tilanteesta, tavoitteista ja ominaispiirteistä. Tällöin mikä tahansa viestintätekniinen väline voi olla hyödyksi, jos se integroidaan toimivaksi ja eläväksi osaksi opetusta ja opiskeluympäristöä. (Kivioja 2002,11 ja Tella 2001, 34,219.)

Kuvio 4:Viestin kulutavat (Pöysti 2011)

Vuorovaikutuksen tavoitteena on lisätä opiskelijan motivaatiota ja kiinnostusta aiheeseen ja tukea ja helpottaa oppimista ja opitun tiedon soveltamista. Vuorovaikutus on tärkeää, mutta ei itseisarvo. Sen tulee palvella oppimista tai edistää omaksumista. Keskeinen haaste on vuorovaikutuksen laatu, ei määrä. (Immonen 2000, 24.)

Oppimisympäristön osatekijöitä ovat sosiaalinen fyysinen, tekninen ja opetuksen laadullinen ulottuvuus. Sosiaalinen ulottuvuus tarkoittaa esimerkiksi ryhmän roolia, vuorovaikutusta, keskinäistä kunnioitusta sekä yhteistyön ilmapiiriä. Fyysinen ilmapiiri kuvaa yleisesti fyysisen ympäristön mukavuutta. Erilaisten teknisten välineiden liittyä esim. helppokäyttöisyys luotettavuus, edullisuus, nopeus ja ihmisläheisyys. Diaktisen, opetuksen laadullisen ympäristön varaan opetus ja oppiminen tarkennettu.

Oppimisympäristön käsite on syntynyt kuvaamaan periteisestä opettajajohtoisesta ja esittävästä luento-opetuksesta poikkeavia koulutuskäytäntöjä.

Oppimisympäristön erottaa perinteisestä lähiopetuksesta se, että:

- oppijan oma aktiivisuus ja itseohjattu opiskelu korostuu
- opiskelu tapahtuu ainakin osin reaalia maailman tilanteessa
- opiskelijoilla on mahdollisuus olla suoraan vuorovaikutuksessa opetettavan asian kanssa
- opetuksen suunnittelussa korostuu ongelmakeskeisyys oppiainekeskeisyyden sijaan
- opiskelu on kokonaisvaltainen ja ajallisesti pitkäkö prosessi jaksotettujen lyhytkestoisten oppituntien asemesta
- opiskelijan tukena on erilaisia tukihenkilöitä
- opettajan rooli muuttuu organisaattoriksi ja tukihenkilöksi

(Manninen 2000, 29.)

Ryhmätyöohjelmat ovat integroituja ohjelmistoja, joita hallitaan yhdellä käyttöliittymällä. Ryhmätyöohjelmissa on erilaisia rooleja: ylläpitäjä, kouluttaja, opettaja, tutor, kommentoija, vierailija. Hyvä ryhmätyöohjelmisto tukee opettajan ja oppilaan mahdollisuuksia esittää ja julkaista omia töitään, ajatuksiaan ja työn alla olevaa materiaalia itselle, toisille, ryhmälle tai kaikille netissä. Ryhmätyöohjelmissa yhdistyy saman- ja eriaikaiset synkroniset ja asynkroniset keskustelut, yhteiset verkkokansiot ja julkaisun välineet. Näistä muodostuu yhteinen virtuaalinen opiskelutila. Ohjelmat sisältävät mahdollisuuksia myös arviointiin ja hallinnointiin (itsearviointi, vertaisarviointi, opettaja-arviointi). Ryhmätyöohjelmat tarjoavat useita työtapoja ja työvälineitä vuorovaikutukseen ja viestintään. Tyypillisesti keskustelufoorumit, chat, viestit, uutiset, ilmoitustaulut, kysymykset ja palaute, videoneuvottelut ja suora palaute-mahdollisuus. Opetuksen seuranta helpottaa se, että kaikesta tekemisestä jää mediajälki. Ryhmätyöohjelmat muistuttavat toisiaan, jolloin kokemukset helppo soveltaa. Valinta perustuu kysymykseen millaiseen opetukseen, ja mitkä tällöin olennaisimmat ominaisuudet. (Tella 2001, 47, 65-71.)

Oppimisympäristön rakentamisessa tulisi aina huomioida koulutukselle asetetut yleis-tavoitteet. Suunnittelussa tulisi huomioida myös kohderyhmän yksilölliset erot tarpeet ja erityispiirteet. Pitää myös pohtia minkä tyyppistä oppimista halutaan edistää ja mitä ovat opittavat sisällöt. (Manninen & Pesonen 2000, 76.)

Netin erityispiirteitä voidaan tarkastella oppimisen, opiskelun ja opettamisen kannalta monesta näkökulmasta. Verkkopohjaisiin oppimisympäristöihin liittyy erityispiirteitä ja haasteita jotka poikkeavat muusta koulutuksen järjestämisestä. Tällaisia seikkoja ovat oppimisympäristön rakenteelliset asiat, millaisista osista oppimisympäristö koostuu ja miten osien välillä liikutaan sekä erilaiset toiminnalliset tekijät. Internetissä on mahdollista sitoa sisältöjä toisiinsa linkkien avulla.

Tällöin muodostuva laajat hypertekstit mahdollistaa sen, että asiasta voi siirtyä johonkin toiseen asiakokonaisuuteen.

Opiskelussa hyödynnettävät tekniset välineet saattavat jopa haitata oppimista, tällöin käytettävyys korostuu. Oppijan voi olla vaikea opiskella, ellei hän ymmärrä asioiden välisiä merkityssuhteita, ei tiedä miten informaatiota löydetään ja miten navigoida oppimisympäristössä. Oppimisympäristössä yksi keskeinen tekijä on kuinka opiskelija navigoi hyperrakenteessa. Informaatiota voi olla paljon, sen rakenne voi olla vieras tai jäsennys ei ole yksilölle tai tehtäville sopiva. Ongelmallista voi olla myös se, että jonkin informaation löytäminen on hankalaa. Ympäristössä ehkä osataan liikkua, muttei tiedetä mikä löydetyn materiaalin suhde on opetukseen.

Jotta huomio kohdistuisi opiskeltavaan sisältöön eikä käyttöliittymän ongelmiin tulisi navigoinnin olla kaikin tavoin miellyttävää ja selkeää. Navigointia voi helpottaa ympäristön käyttöohjeet, sijaintivinkit sisällysluettelot ja hakemistot. Hypermediaan perustuvan materiaalin ja toimintojen suunnittelussa on tärkeää ratkaista se, miten asiat organisoidaan ja esitetään. Nämä ratkaisut vaikuttavat navigointiin. Asian rakenteellisen esitystavan pitää tukea opittavien sisältöjen välisiä merkityssuhteita. Keskeistä on miettiä, mitä varten rakenne tehdään, mitä oppimistuloksia halutaan ja kuinka asiat linkittyvät toisiinsa sekä millainen rakenne on tarkoituksenmukainen. Www-dokumenttien ja rakenteiden suunnittelussa olisi hyvä huomioida se, että ihmisillä on käytössään 4-7 muistipaikkaa lyhytmuistissaan. Yhdenmukainen rakenne ja asioiden esittäminen tutussa järjestyksessä tukevat tätä. Käyttöliittymän tulisi olla helposti opittavissa, jolloin opiskelijan ei tarvitse miettiä, miten hän oppimisympäristössä liikkuu ja toimii tai mistä eri osiot löytyvät. Muistamista voidaan helpottaa hyödyntämällä graafisia elementtejä tai kiinnittämällä huomiota tekstin suunnittelun osaluksiin kuten otsikoihin. Netissä tekstikappaleiden pitäisi olla lyhyitä ja itsenäisiä, tekstien välillä hypitään ja pitkät tekstit tulostetaan. Verkkopohjaisten oppimisympäristön suunnittelussa rakenteen ja toiminnallisten ratkaisujen suunnittelu ei saisi olla irrallaan opetuksellisista tavoitteista. Verkkokurssin suunnittelua ohjaavat opettajien erilaiset tavoitteet oppimisprosessin ja oppimiskokemusten suhteen. Oppimistavoitteiden lisäksi huomioidaan myös hypermedian asettamat vaatimukset. Verkkopetuksen laatu sisältää kaksi osa-aluetta, www-pohjaisen oppimisympäristöjen opetuksen suunnittelussa huomioidaan opiskeltava sisältö ja opetuksen tavoitteet sekä suunnitellaan sopivat ja tarkoituksen mukaiset rakenteelliset ja toiminnalliset elementit netin haasteet huomioiden. (Pesonen 2000, 81-89.)

2.3.2 Verkkokoulutusmateriaali

Materiaalin tarjonnan, saatavuuden ja laadinnan eli sisällöntuottamisen kysymykset ovat nousseet keskeisiksi viime vuosina. Keskeinen haaste on sisältöjen laatu, laadukkaan oppimateriaalin tuottaminen hidasta ja kallista.

Materiaalintuotanto sisältää oppimisympäristön suunnittelun, aihe-analyysin, materiaalin rakenteen suunnittelun, sisällön tuottamisen, käyttäjätoiminnallisuuden suunnittelun ja opiskeluympäristön toteutus. Verkkomateriaalia voidaan kehittää pienistä osista, objekteista, tällöin niitä voidaan helpommin hyödyntää osina eri osakokonaisuuksia. Tällaiset palaset ovat pedagogisesti suunniteltuja opetusmateriaalin osia. Tavoitteena on ikään kuin luoda opiskelun ja opetuksen palapelin palasia. Opettaja voi rakentaa oman materiaalinsa aikaisemmista kursseista, hyödyntää toisten opettajien palasia, materiaalipankkeja ja tietokantoja. Suuri osa verkkomateriaalista on oheis- ja tukimateriaalia.

Kun verkkomateriaalia lähdetään tuottamaan on hyvä pohdiskella esim:

- mitkä tavoitteet jotka halutaan saavuttaa
- mitkä oppilaiden oppimistavoitteet
- mikä on kohderyhmän taso
- millaista opiskelua pitää tukea
- miten aktivoi ja tukee yhteisöllisyyttä
- mikä on tiedon luotettavuus
- mihin muihin tarkoituksiin voitaisiin käyttää
- mihin tarkoitukseen alun perin tehty
- millaisen esivaikutelman antaa
- miten tietorakenteissa liikutaan
- miten helposti aineisto on käytettävissä

(Tella 2001, 101, 104-106 ja Immonen 2000, 19.)

Verkkomateriaalin suunnittelussa, laadinnassa ja toteutuksessa voidaan tunnistaa neljä kehitysvaihetta. Aluksi koetaan ensi innostusta ja laitetaan kaikki materiaali sellaisenaan verkkoon. Voidaan myös joutua tekniseen hurmioon ja maksimoidaan teknisten välineiden mahdollisuudet verkossa. Verkkomateriaalinkin toteutuksessa kuitenkin on hyvä muistaa että materiaali on parhaimmillaan osa muuta materiaalia. Edistyneessä kehitysvaiheessa verkkomateriaaliin tulee mukaan kerronnallisuus, verkkomateriaalit perustuvat tarinoihin ja kokemuksellisuuteen. (Tella 2001, 107.)

Verkkomateriaalin luomisessa voidaan noudattaa muutamia hyviä periaatteita. Liik- keelle kannattaa lähteä valmiista materiaalista ja kerätä siitä esimerkkejä omaan ma- teriaaliin. Materiaalin tuotannossa on tärkeää huomioida kohderyhmä, mikä on käsi- teltävän aiheen keskeinen ydin ja sisäinen logiikka, mikä tekee aiheesta ajankohtai- sen ja miten aihetta voidaan havainnollistaa esimerkein. Pedagogisista lähtökohdista pitää huomioida myös yhteisöllisyys, joustavuus, monipuolinen tuki, itsearviointi ja ohjaus. Sisällön hahmottamisessa auttaa tarinat ja kertomukset sekä erilaiset metafo- rat. Verkkomateriaalin keskeisenä sääntönä on hyvä muistaa että materiaali tehdään verkkoa varten, ei vain siirretä jotain olemassa olevaa verkkoon. Perinteistä materi- aalia on aina muokattava uuden ympäristön vaatimuksiin. Tätä varten tärkein vaihe materiaalin laadinnassa on sisällön ja opiskeluprosessin suunnittelu eli verkkokäsikir- joitus.

Koska verkossa on mahdollista hyödyntää materiaalivarantoja monipuolisesti ja tarjo- ta lisätietoa nopeasti pitää huomioida myös eri materiaalien hyödyntäminen kaikessa laajuudessa ja liikkuminen niiden välillä. Linkitykset dokumenttien välillä mahdollis- tavat monipuolisen tiedonsaannin. Ymmärrettävyydessä korostuu informaation ja lin- kityksen rakenne, miten navigointi opastettu, miten käyttäjälle kerrotaan heidän si- jainti ja annetaan palautetta etenemisestä.

Valmis materiaali kannattaa käydä vielä huolellisesti läpi, onko se selkeää, ovatko lin- kitykset kunnossa, onko materiaali ja eteneminen johdonmukaista, onko ulkoasu hou- kutteleva, ovatko tekijänoikeusasiat kunnossa, löytyykö sivustolta helposti tuki- ja yh- teystiedot sekä millainen päivitystarve materiaalilla on jatkossa.

Jotta tekninen ympäristö ei häiritse opiskelua, tulee käyttöliittymässä huomioida se miten se tukee opiskelua ja millainen materiaali on visuaalisesti houkuttelevaa.

Ohjelmistoista kannattaa huomioida valmisohjelmat, joilla voidaan laatia erityyppisiä harjoitustehtäviä. Ohjelmat ja ohjelmistot kehittyvät nopeasti, joten kannattaa seu- railla millaisia mahdollisuuksia ne tarjoavat. (Tella 2001, 108-126.)

Opintomateriaalin visuaalisessa suunnittelussa voidaan pitää lähtökohtana sitä, miten teksti, kuva, video ja ääni palvelevat parhaiten asian ymmärtämistä. On tärkeää ym- märtää, että visuaalinen suunnittelu on kiinteä osa materiaalityöntä. Tuottajan kannattaa ajatella kohderyhmää, miten huomio kiinnittyy olennaiseen, millainen en- sivaikutelma ja mitkä houkuttimet vie asian omaksumista eteenpäin.

Visuaalisessa suunnittelussa kannattaa muistaa myös värit, mitkä kiinnittää huomion olennaiseen ja rikastaa ulkoasua sekä tyhjä tila, mikä selkeyttää ja helpottaa luettavuutta. (Tella 2001, 126-130)

2.3.3 Osaaminen

Verkkopohjainen opiskelu on aina tietoverkon käyttöä. Yleensä ihmiset opiskelevat joko työpaikalla tai kotona. Kun koulutusorganisaatio alkaa käyttää tietoverkkopohjaista koulutusteknologiaa, on ilmeistä että organisaatiossa vallitsevat käsitykset koulutuksesta opettamisesta ja opiskelusta eli koulutus organisaation kulttuuri kohtaa muutospainetta. Verkkopohjainen opiskelu vaatii paitsi uusia taitoja, uutta ajattelutapaa. Koulutusorganisaatiossa ulkoisia paineita voi tuoda myös teknologia. Näkemykset soveltuvista opetusmenetelmistä voivat olla ristiriitaisia. (Matikainen 2000, 43.)

Teknologiapohjaisten ympäristöjen eräs tavoite on kehittää itseohjautuvaa oppimista. Tällöin opettaja on lähinnä neuvonantaja. Hajautettu, jaettu tai yhdistetty asiantuntijuus on yksi verkko-opetusta luonnehtiva piirre.

Opetus verkossa vaatii uusia taitoja ja asenteita. Näitä voi hahmottaa esimerkiksi verkko-opetuksen hyötyjen ja haittojen kautta:

- murros koko opetus-oppimisprosessiin
- oppilaat voivat osallistua materiaalin tuottamiseen
- edellyttää koko organisaation muutosta, työtavat, resurssit, tekniikat
- opettajan roolin muuttuminen
- lisää vuorovaikutusta oppimisprosessissa
- asiantuntijuus voi jakautua

Verkko-opetus on pitkälti opiskelu- ja toimintaympäristöjen suunnittelua ja rakentamista. Opettaja yhdistää oman osaamisen, pedagogiikan ja tekniset välineet. Verkko-opetuksen kolme toiminta ulottuvuutta:

- tiedottaminen ja informaation jakaminen
- tuottaminen ja julkaiseminen
- vuorovaikutus ja yhteisöllisyys.

(Tella 2001, 37-42 ja Kivioja 2002, 11.)

Perinteisestä luokkaopetustilanteesta poiketen verkko-opettajalle tulee monentyyppisiä vuorovaikutus- ja opiskelutilanteita eteen. Verkko-opettajan pitää huolehtia, että kaikki osa-alueet toimivat toisiaan tukien.

Oppiminen voi tapahtua yksin tai ryhmässä, mutta verkko on luonteeltaan viestinnällinen ja tukeutuu yhteisöllisyyteen. Ryhmässä jokainen jäsen tuo omat oppimistulokset ryhmän hyödynnettäväksi ja ulkoistaa samalla omaa ajatteluaan muille.

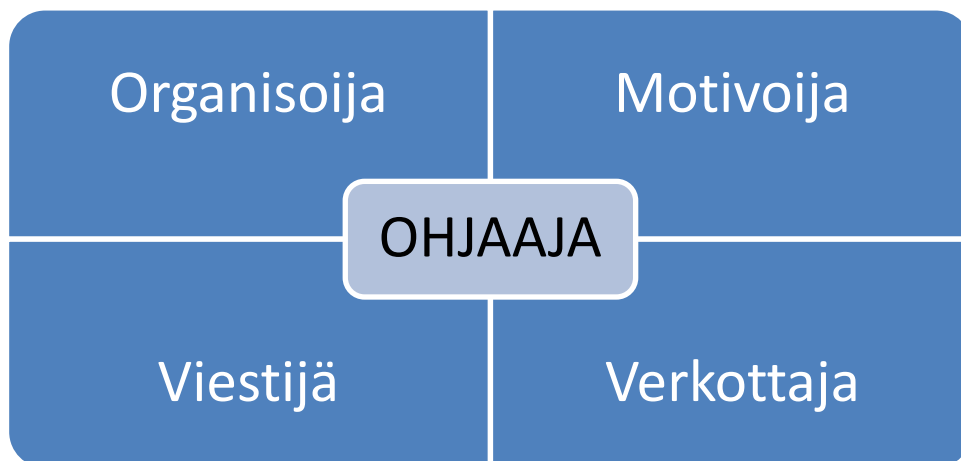
Tuotettu yhteinen materiaali ja ajatukset monipuolistavat aiheen käsittelyä. Erilaisissa ryhmäopetustavoissa koostuu ongelmanratkaisutaidot, informaationhaku, dialogisten näkökulmien vaihto, vuorovaikutus ja innostuneisuus, tehtävien loppuun suorittamiskyky sekä tiedon analysointikyky. Verkko-ohjaajan tulee huolehtia, että nämä kaikki on opiskelijalle mahdollisia. (Tella 2001, 131-137.)

Oppiminen tapahtuu useimmiten ilman opettajan tai ohjaajan läsnäoloa, jolloin opiskelijan läpikäymäksi tarkoitettu opiskeluprosessi on suunniteltava varsin tarkkaan etukäteen. Oppimateriaalien, verkkosivujen rakenteen ja vuorovaikutustapojen rooli on keskeinen. Uusi teknologia mahdollistaa myös uudenlaisia, lähiopetuksessa tuntemattomia opetusmenetelmiä, joiden täysipainoinen hyödyntäminen edellyttää oppimisen periaatteiden tunnistamista ja soveltamista. (Manninen & Pesonen 2000, 64.)

2.3.4 Resursointi

E-learningin haasteena on se, että tarvitaan monenlaista osaamista. Teknologia vaatii IT-osaamista, sisältö ja rakenne pedagogista osaamista ja lisäksi kaupallistamistaitoja tarvitaan. Sisällöntuotanto on kallista ja vaatii asiantuntijuutta. Tämä on resursoitava ja vaatii panostuksia. Oppimissisällöt vaativat pedagogista osaamista ja oppimismateriaalin tehokkaaksi hyödyntämiseksi pitäisi luoda pienempiä oppimisobjekteja. Tämä nostaisi sisällöntuotannon tuotto-kustannussuhdetta järkevämmäksi. Keskeinen haaste on pukea asiantuntijuus yleisesti jaeltavaan muotoon. (Kivoja, 2002 s. 20, 45-46)

Opettajan roolissa tiedottaminen ja informaation jakaminen on ollut pääasiassa yksisuuntaista esim. opiskeluohjeita. Uudessa ohjaajan roolissa ja yhteisöllisessä toiminnassa tuottaminen ja julkaiseminen tai minkä tahansa opiskelumateriaalin laatimista ja julkaisemista voidaan tehdä yhteisessä tilassa. Vuorovaikutus ja yhteisöllisyys voi tapahtua monen kesken. Vuorovaikutus voi toteutua oppijan suhteessa oppimateriaaliin, oppijan suhteessa opettajaan ja oppijan suhteessa toiseen opettajaan. Oppilas ja opettaja voivat olla tasavertaisia tuottajia. (Tella 2001, 47, 65-71 ja Immonen 2000, 23.)

Kuvio 5: Opettajan monet roolit (mukaillen Tella 2001)

Motivoijan erityishaasteena ovat opiskelijat, joiden on vaikea motivoitua. E-learning vaatii korkeaa motivaatiota itseohjautuvuuden säilyttämiseksi. Verkko-opettajan tehtävänä on luoda kannustava ja sosiaalinen ilmapiiri. Motivaation ylläpitämiseksi tarvitaan pieniä mutta haastavia tehtäviä. Motivointikeinoja voi olla esim. henkilökohtainen palaute, yhteisöllisyys, kannustavat vastaukset ja palaute edistymisestä. Verkottajan tehtävänä on synnyttää toisiaan tukeva tuttavallinen ja turvallinen foorumi. Tärkeää on palaute. Organisoinnin kannalta suunnitteluvaihe on hyvin tärkeä. Välineiden kannalta pitää miettiä mitkä välineet on relevantteja ja onko vaihtoehtoisia toimintatapoja. Opettajan on hyvä suunnitella opiskeluprosessia yhdessä opiskelijoiden kanssa. Haasteeksi muodostuu rakentaa yhtenäinen, selkeä ja jäsenelty kokonaisuus, joka on oppilaille mahdollisimman ymmärrettävä ja looginen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Monimuotoiset välineet lisäävät viestinnän tarvetta. Viestin sisältöä on syytä suunnitella tarkasti ja katsoa, että se on yksiselitteisesti ymmärrettävä. Opettajaan kohdistuu enemmän viestintähaasteita kuin lähiopetuksessa, koska lisäohjeiden antaminen on hitaampaa ja aiheuttaa ylimäärästä työtä.

Opiskelijaa ohjaa hyvin tuotettu verkkomateriaali, ympäristö, yhteisö, ja näiden työstämiseen tarvitaan osaava asiantuntija ohjaajana. Ohjaajan tehtäviin kuuluu aktiivinen tiedonkäsityksen välittäminen oppilaille ja opiskelijoille. Verkko-ohjaajan päärooli on auttaa opiskelijoita sitoutumaan ja orientoitumaan niin, että heidän omaksumasta tiedosta on hyötyä.

Näiden yllämainittujen roolien lisäksi on muitakin rooleja, joista yksi liittyy arviointiin. Ohjaaja kerää dataa opiskelijan edistymisestä. Opettaja on myös teknikko ja tuottaja, sen lisäksi hän on tutkija joka kokeilee valmiita malleja ja soveltaa niitä. Verkko-opettaja on sisältöjen, tekniikan, oppimisen ja opetus- ja opiskelumenetelmien asiantuntija. Lisäksi opettaja toimii tukihenkilönä teknisissä, sisällöllisissä, rakenteellisissa tai opiskeluprosessiin liittyvissä asioissa.

Verkko-opettaja tarvitsee kattavat medialukutaidot, uuden tekniikan hallintataidot sekä viestintätaitoja. Tarvitaan sekä kielellisiä että sosiaalisia valmiuksia viestiä ja tulla ymmärretyksi sekä tiedollisia ja eettisiä valmiuksia hallita kokonaisuuksia ja tehdä valintoja. Lisäksi tarvitaan esteettisiä taitoja tuottaa verkkoluovia materiaaleja. (Tella 2001, 220-235, 238-254.)

2.4 Verkkokoulutus liiketoimintana

Yrityksille verkkokoulutus merkitsee mahdollisuutta tehokkuuteen ja kustannussäästöihin, koska verkko tekee mahdolliseksi jakaa itseopiskelutyyppistä materiaalia itselleen ja sidostyhmille. E-learning etsii erityisesti yritysmaailmassa paikkaansa yhtenä vaihtoehtona tiedonhallinnan ja itseohjautuvuustaitojen kehittämisen terminä. Sitä pidetään yritysmaailmassa tavoitteellisena ajasta ja paikasta riippumattomana vuoro-vaikutuksena opiskelijoiden, asiantuntijoiden, opiskeluympäristön ja virtuaalisten yhteisöjen välillä. E-learning hipoo usein markkinoinnin, tiedonjakamisen ja tiedonhallinnan rajoja. Samalla se yrittää kattaa ennakoivaa koulutusta ja laajamittaisen taitojen kehittämistä aina kohderyhmästä riippuen. (Tella 2002, 19.)

Verkkokoulutusta voidaan pitää yhtenä yrityksen tärkeimmistä kilpailutekijöistä. Suomella on hyvät mahdollisuudet nousta e-learningkärkimaaksi, jos pedagogiseen ja teknologiseen sekä ihmisten sopeutumiseen ollaan valmiita panostamaan. Kuitenkin tulee pitää mielessä se, että vaikka teknologia avaa uusia mahdollisuuksia, ei se ole itsetarkoitus. (Kivioja 2002, 1-10.)

E-learningin yleistymisen taustalla vaikuttaa yhteiskunnan muutos, oppimiskäsityksen muutos sekä ihmisen arvostus tärkeimpänä tuotantotekijänä sekä uuden teknologian mahdollisuudet. Yritysten suurimmat koulutuskulut johtuvat majoitus, ruokailu ja matkustuskuluista sekä poissaolojen aiheuttamista kuluista. (Kivioja 2002, 19.)

2.4.1 E-learning -markkinat

Kivioja (2002) jaottelee nykyiset e-learning markkinat kolmeen osaan;

- yritysten sisäinen koulutus
- ammatti- ja aikuiskoulutus
- yksityiset informaation etsijät.

Verkko-opetus soveltuu esimerkiksi perehdyttämiseen ja vanhojen työntekijöiden osaamisen varmistamiseen. Käytettyjä yrityksen sisäisen e-learningin muotoja on myös toimintatapojen muutokseen tähtäävät ohjelmat. Verkko-oppiminen sisältää myös tärkeän yhdessä oppimisen elementin. Verkon välityksellä voidaan kysyä ja vastata ja siten jakaa tietoa muille.

Hyvän oppimisympäristötuotteen kehittäneet oppilaitokset ovat siirtymässä markkinoille myymään tuotteitaan. Markkinoita osa muodostuu aikuisopiskelijoista, joille ainut mahdollisuus aikatauluista riippumattomuuteen on etäopiskelu. Tälle ryhmälle tärkeitä tuotteita ja palveluita on mm. ammatillinen jatkokoulutus ja tutkintojen suorittaminen. (Kivioja 2002, 18-19.)

Verkkokoulutusbisnestä käsittelevässä haastattelututkimuksessa Markkinointi-instituutin virtuaalikoulutuspalveluiden johtaja toteaa, että virtuaalikoulutuksissa sisältöjen jakelun kontrolli on säilytettävä, koska ne ovat liiketoiminnan ydin. Yritysjohdolle näkee verkkokoulutuksen yleensä hyvänä, työntekijät vain yhtenä lisätyönä. Haastattelussa on niin ikään painotettu, sitä että kaikkien, jotka ovat koulutusallalla, on tarjottava myös e-learningmahdollisuus, eikä kenelläkään ole varaa jäädä pois. (Kivioja 2002, 31-32.)

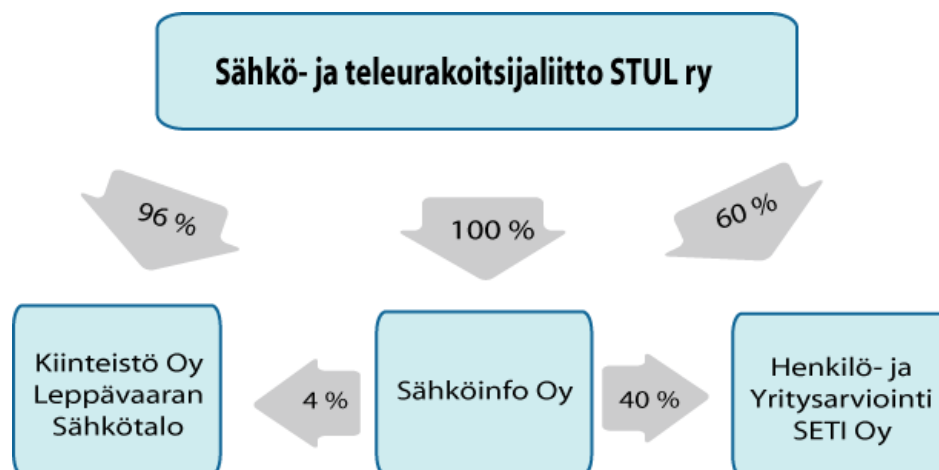
Yksiselitteistä syytä sille, miksi markkinat eivät ole kehittyneet voimakkaasti ei liene löydettävissä. Markkinoiden kehittymättömyyden syiksi tunnistetaan mm. se että, perinteinen koulutustarjonta on voimakasta ja hyvälaatuista tämän vuoksi siirtymään ei ole ollut. Lisäksi perinteinen luokkahuonekoulutus on tärkeä sosiaalinen tapahtuma. Mielikuva koneesta ainoana seurana ei motivoi. Myöskään ohjaajilta vaadittavat uudet taidot ja niiden puute hidastaa murrosta. (Kivioja 2002, 35.)

Johtopäätelmänä haastattelututkimuksesta esitetään, että verkkokoulutusbisneksessä tulevat pärjäämään ne, joilla on muutenkin vankka asema kouluttajina. Verkkokoulutuspalveluita tarjoavien tulisi keskittyä laadukkaisiin sisältöihin ja palveluihin. (Kivioja 2002, 45-46.)

Kaupallisesti ajateltuna verkkokoulutuksen toimialalle pätevät samat lainalaisuudet kuin muillekin aloille. Tuotteiden ja palveluiden pitää olla hyviä, laadukkaita ja sopivia käyttötarkoitukseensa. Tuotteiden kehitys ja tekniset ratkaisut nousevat asiakkaan tarpeista. E-learning tuotteista ja palveluista ei olla valmiita maksamaan huimia hintoja, toisaalta hintoja ja ominaisuuksia on vaikea verrata. (Kivioja 2002, 50.)

- 3 Case-yritys
- 3.1 Sähköinfon koulutuspalveluiden nykytila

Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry on vuonna 1933 perustettu sähkö- ja telealan edunvalvoja. Sähkö- ja teleurakoitsijaliiton toimintaa ohjaavat liiton säännöt, arvot, sähköturvallisuuspolitiikka ja jäsenistön eettiset säännöt. Liiton toiminnan tavoitteena on jäsenyritysten teknisesti tasokas, vastuullinen ja kannattava toiminta. Sähköturvallisuus ja työturvallisuus korostuvat toiminnassa. Liitto edistää toiminnallaan sähkö-, tele- ja turvajärjestelmien käytettävyyttä, tuottavuutta ja energiatehokkuutta. Keskeisinä toimintamuotoina ovat neuvonta, tiedottaminen, edunvalvonta ja vaikuttaminen, jotka sisältyvät jäsenmaksuun. Liiton palveluyhtiöt tuottavat koulutusta, tietomateriaalia ja muita palveluita, joita jäsenyritykset voivat ostaa edullisilla jäsenhinnoilla.

Kuvio 6:STUL-konserni

Sähköinfo Oy on suurin Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry:n omistamista yhtiöistä Sähköinfo tuottaa koko sähköalaa hyödyntävää kirjallisuutta, koulutusta ja muita palveluja.

Yhtiöllä on neljä tärkeintä tuoteryhmää: lehdet, kirjat, kansiot, ja koulutus. Nämä ryhmät edustavat 80% Sähköinfon liikevaihdosta.

Vuosittain noin 4000 henkilöä, vuoden 2011 aikana kaikkiaan 3834, osallistuu reiluun 150 erilaiseen yleiseen kurssiin. Lisäksi Sähköinfo järjestää tilauskursseja, joihin osallistuu pari tuhatta koulutettavaa vuosittain. Alueosastoille ja yrityksille järjestettiin vuonna 2011 yhteensä 61 koulutustilaisuutta, joissa osallistujia oli yhteensä 1473. SFS 6000 oli sekä yleisten kurssien että tilauskurssien yleisin aihe. Suurin osa on kursseista kestävä päivän. Oma henkilöstö toimii kouluttajina lähes kaikilla kursseilla. (STUL 2012)

4 Tutkimuksen toteutus ja tulokset

4.1 Menetelmät

Tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan sitä, miten käsiteltävään ilmiöön suhtaudutaan. Se linjaa, millaisia menetelmiä käytetään aineiston keruuseen ja purkuun sekä miten itse aineistoa tarkastellaan. (Alasuutari 1993, 83.)

Teorialähtöisestä tutkimuksesta puhutaan silloin, kun tutkimusaineiston analyysi perustuu jo olemassa olevaan teoriaan tai malliin. Aineiston analyysia ohjaa siis valmis malli ja tarkoituksena on usein tämän mallin tai teorian testaaminen uudessa yhteydessä. Teorialähtöinen analyysitapa on perinteinen luonnontieteellisissä tutkimuksissa käytetty analyysimalli ja siitä voidaan käyttää myös nimitystä deduktiivinen analyysi (yleisestä yksittäiseen). (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 ja Leminen 2008.)

Laadullinen tutkimus aloitetaan tutkimusaiheen valinnalla ja tutkimuskohteen alustavalla määrittelyllä. Seuraavaksi tutustutaan aikaisempiin teorioihin ja empirisiin tutkimuksiin. Tämän jälkeen lähdetään täsmentämään ongelmaa ja viitekehystä sekä mahdollisesti hypoteeseja. Pääkysymyksenasettelun lisäksi tutkimus jäsennetään tarkennetuiksi tutkimuskysymyksiksi, jotka täydentävät toisiaan. Pääkysymys tarkentuu tutkimuksen aikana. Tutkimusasetelmalla tarkoitetaan tutkimusongelmien, tutkimusmenetelmien ja aineiston muodostamaa perusrakennelmaa. Laadullisen tutkimuksen tutkimusasetelmassa pyritään vastaamaan siihen, millaisen aineiston ja minkä tyyppisen menetelmän käsittely vaatii. Mitä ilmiötä tutkitaan, mistä näkökulmasta, ketkä tutkittavia, missä kontekstissa ja minä ajanjaksona. Pohditaan minkälainen aineisto, miten kerätään ja kuinka suuri aineisto sekä miten sitä tullaan analysoimaan. Kun tutkimusasetelma on valmis, voidaan siirtyä aineiston keruuseen ja analysointiin. Viimeinen vaihe on tulosten julkistus ja johtopäätökset. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

4.2 Aineisto

Kysely tehtiin kahdessa osassa vertailutulosten saamiseksi. Molemmille ryhmille kysely tehtiin samansisältöisenä. Ensimmäiseen ryhmään valittiin Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry:n varsinaisten jäsenten yhteyshenkilöt, joiden yrityksissä ei ole kurssiostoja 1.1.2010 jälkeen. Toiseen aineistoon valittiin Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry:n varsinaisten jäsenten yhteyshenkilöt, joiden yrityksissä on kurssiostoja 1.1.2010 jälkeen. Aineisto päätettiin kerätä vain jäsenistöstä, jotta saataisiin mahdollisimman hyvälaatuinen aineisto ja verrattua ennen kaikkea aiemman ostamisen suhdetta kiinnostukseen uuteen koulutustapaan ja muotoon. Lisäksi pyrittiin selvittämään, voitaisiinko mahdollisesti jäsenyytyväisyyskyselyissä ilmenevää liian pääkaupunkipainotteista toimintaa ratkaista verkon keinoin.

Toisaalta haluttiin selvittää, voisiko lisätarjooman tuominen jo paljon ostaville asiakkaille luoda lisää mielenkiintoa kurssien ostamiseen ja mikä on asiakkaiden suhtautuminen nykyiseen tarjoomaan.

Jatkoajatuksena todettakoon, koska jäsenten ostojen osuus koko myyntivolyymistä on kuitenkin noin puolet, olisi mielekästä tutkia samaa asetelmaa myös ei-jäsenten keskuudessa. Alkuvaiheessa tehtiin kuitenkin tietoinen valinta kohdistaa tutkimus vain jäseniin, koska he edustavat potentiaalisinta palveluiden ostoryhmää ja strateginen tuotekehitysvalinta on kehittää uusia palveluita aina jäsenistön tarpeisiin.

4.3 Aineiston kerääminen ja analysointi

Aineisto kerättiin käyttäen Webropol-kyselytyökalua ajalla 4.-23.4.2012.

Ensimmäisen ryhmään (jäsenet joilla ei ostoja) kuuluvia vastaajia oli 1053 henkilöä, joista 921:llä oli sähköpostiosoite. Kutsuja lähetettiin siis ensimmäiselle ryhmälle 921kpl ja vastauksia tästä ryhmästä saatiin 56. Vastausprosentiksi muodostui 6.

Toiseen ryhmään (jäsenet, joilla ostoja) kuuluvia vastaajia oli 808. Näistä sähköpostiosoite, joille kutsut lähetettiin 796 henkilöllä. Vastauksia tästä ryhmästä saatiin 154, jolloin vastausprosentiksi muodostui 19.

Kokonaisuutena kysely siis lähetettiin 1717 henkilölle ja saatiin 210 vastausta. Kokonaisvastausprosentti oli 12. Ryhmien välillä voidaan todeta jo merkittävä ero vastausaktiivisuudessa.

Verkkoon kerätystä aineistosta saatiin sekä Webropol-ohjelman tuottamat valmiit raportit, jossa esiintyi vastaajien jakautuminen kysymyksittäin sekä raakadata, mitä jatkoanalysoitiin Excel-ohjelmassa.

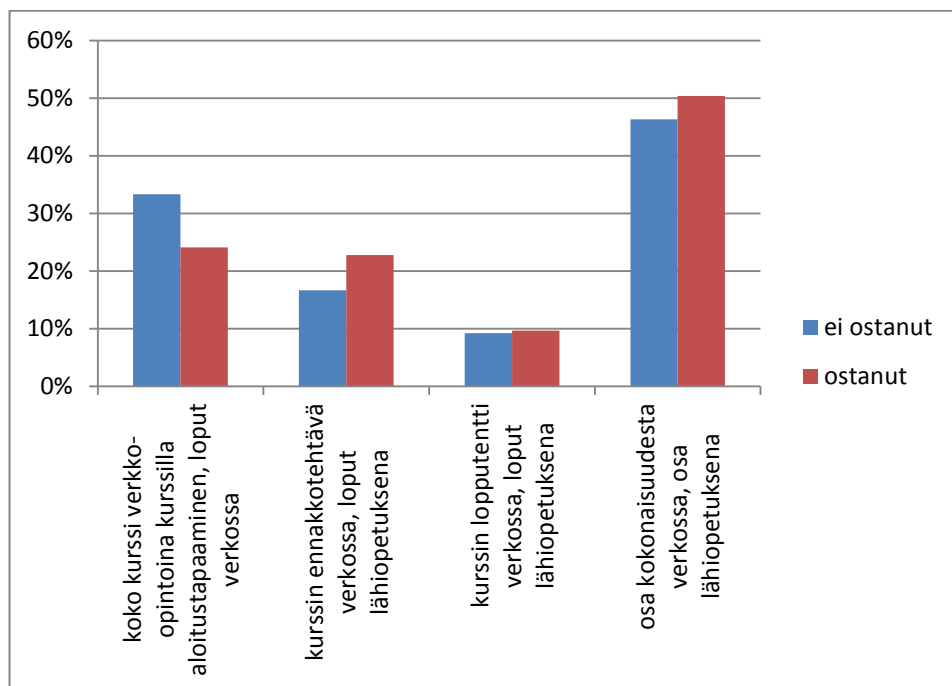
5 Tulokset

5.1 Keskeiset tulokset

Noin neljännes kyselyyn (sekä ostaneista että ei-ostaneista) vastanneista on Uudenmaan alueelta, missä järjestetään myös valtaosa nykyisestä koulutuksesta, tällöin alueellinen koulutustarve ei ehkä suoranaisesti korostu niin kuin se voisi korostua alueille joissa ei lähiopetustarjontaa ole.

Monimuoto-opetus nousee vastaajien suosikiksi

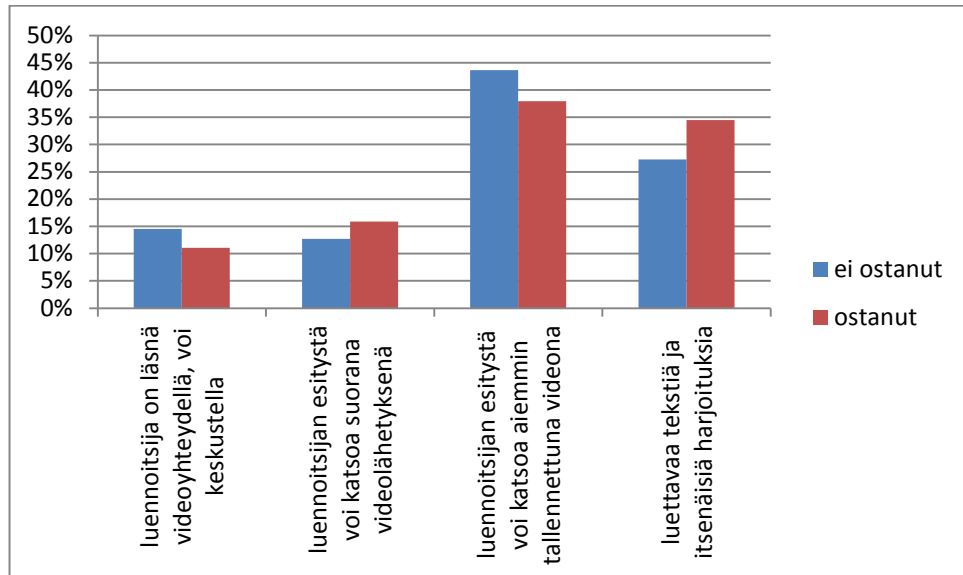
Selkeä enemmistö (47% vastaajista) pitää parhaana tapana toteuttaa verkkokurssi siten, että osa opetuksesta annetaan kuitenkin lähiopetuksena eli verkon tukemaa lähiopetusta. Kurseja ostaneet ovat tässä kohtaa vähän enemmän lähiopetuksen kannalla (50,3%), joten voidaan katsoa että mielihiteeseen vaikuttaa aiempi ostamistyyli tai hyvä kokemus aiemmasta koulutuksesta.

Kuvio 7: Millainen verkkokurssi olisi hyvä

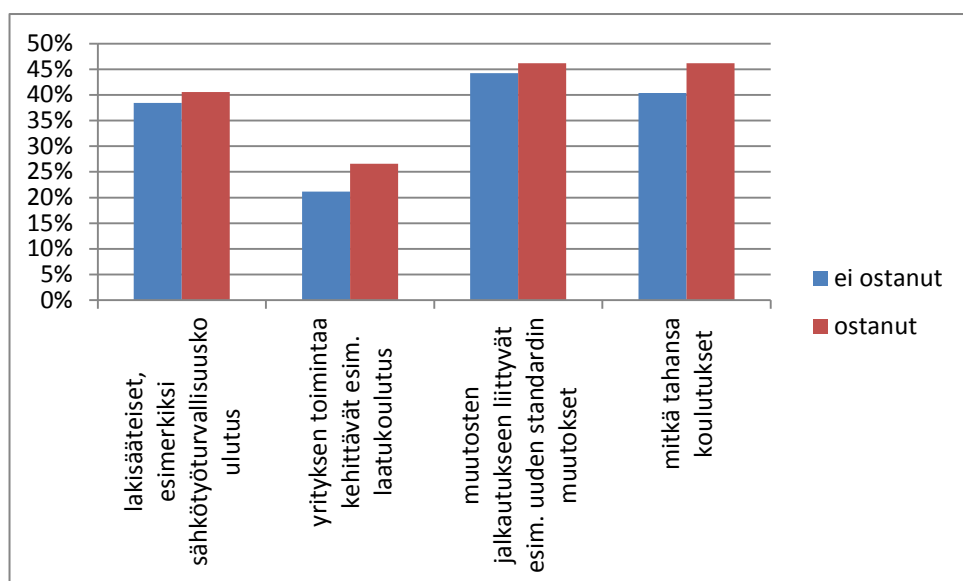
Tallennettujen aineistojen hyödyntämistä kaikilta aihepiireiltä

Verkko-opetuksessa niin ikään kiinnostusta ei herätä online-seuraaminen, jossa luennoitsijaa voitaisiin katsoa esim. livevideostreamilla. Suosituimmaksi tavaksi nousee tallennetut materiaalit videoina tai tekstinä, video vielä tyypillisemmin niillä vastajilla, joilla ei ole ostokokemusta.

Kuvio 8: Millaista olisi hyvä verkko-opetus

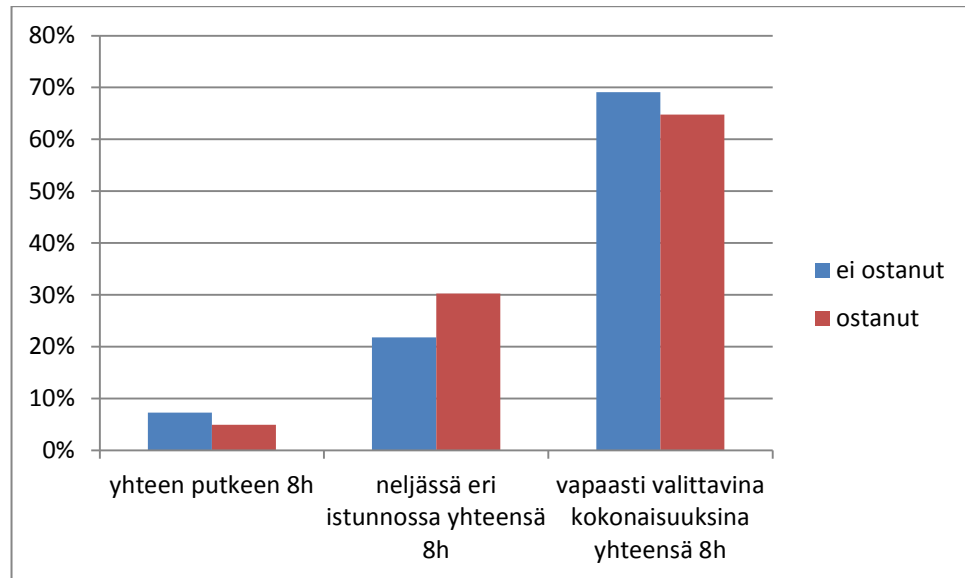
Suosituimmista aihepiireistä mikään kysytyistä ei nouse kiinnostavammaksi kuin muut. Selvästi vähiten verkkokoulutukseen soveltuvaksi nähdään yrityksen toimintaa kehittävä koulutus kuten laatukoulutus.

Kuvio 9: Mitkä aihepiirit soveltuvat koulutettavaksi verkossa

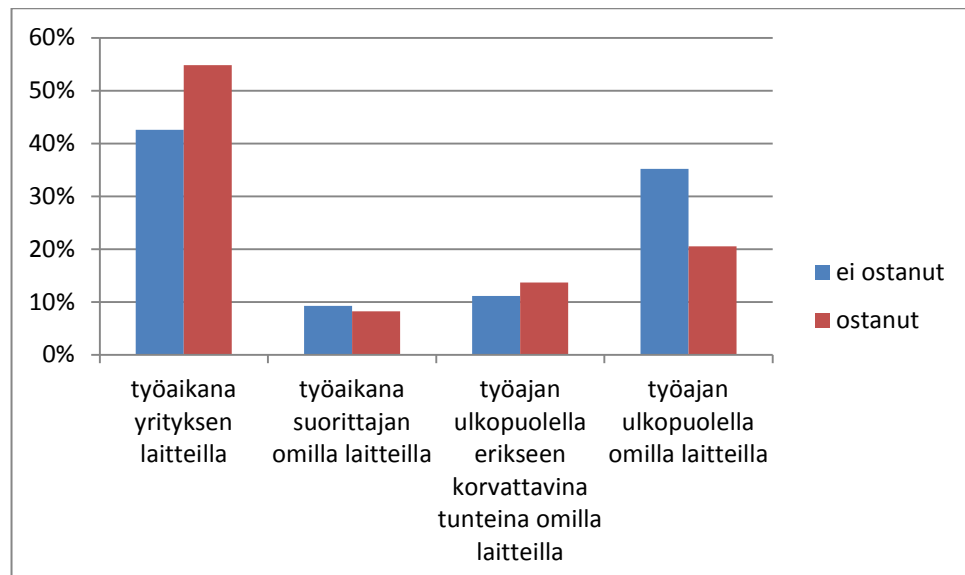
Omassa tahdissa työaikana suoritettavia opintoja

Aikataulusidonnaisuus, tai sen purkautuminen, näkyy vahvasti kysymyksen 9 vastauksissa. 62% kaikista vastaajista on sitä mieltä, että verkko-koulutus on parasta suorittaa vapaasti valittavina kokonaisuuksina.

Kuvio 10: Kuinka kauan verkkokurssin suorittaminen voi kestää

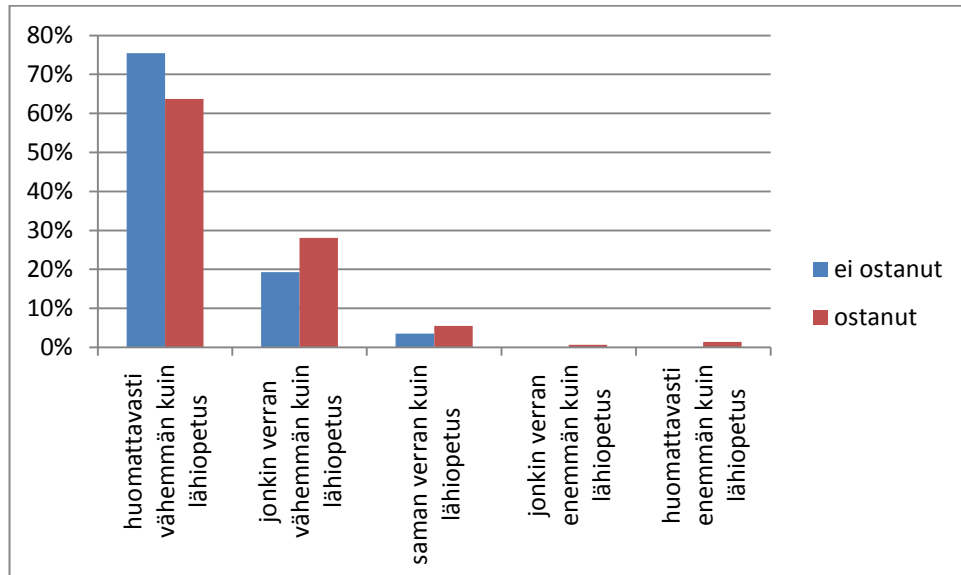
Suurin osa vastaajista näkee kuitenkin osaamisen kehittämisen ja henkilöstön koulutuksen osaksi yrityksen tehtävää ja vastaavatkin, että koulutus on parasta hoitaa yrityksen laitteilla työaikana.

Kuvio 11: Millä ajalla ja välineillä verkkokurssi suoritetaan

Verkossa kaikki on halvempaa

Kurssin hinnoittelusta kysyttäessä valtaosa vastaajista on sitä mieltä että verkkokurssien tulee olla halvempia kuin lähikurssien. Ostaneiden asiakkaiden ryhmässä kuitenkin löytyy myös niitä, joiden mielestä verkkokoulutus voi olla samanhintaista tai kalliimpaa kuin lähiopetus (7% vastaajista).

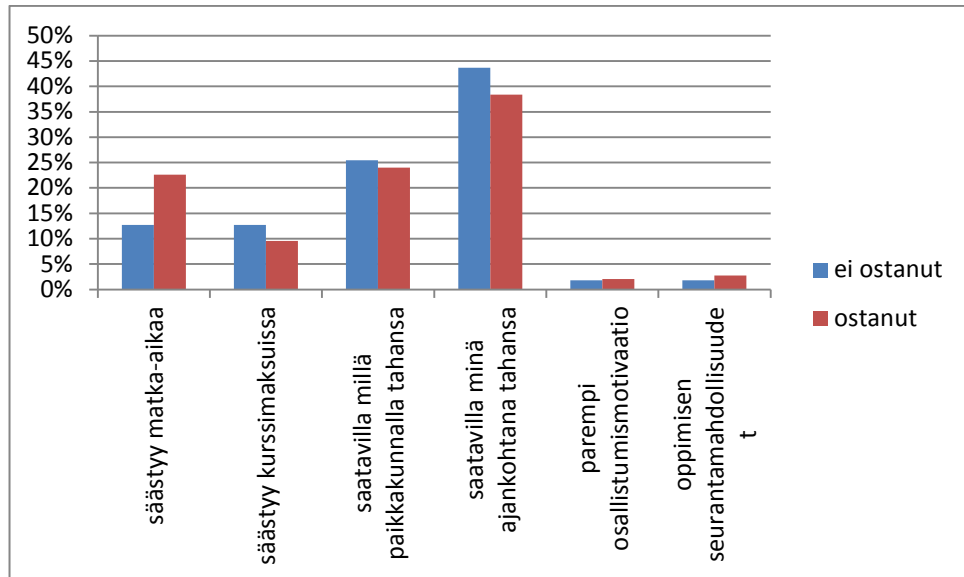
Kuvio 12: Paljonko verkkokurssi voi maksaa

Verkkokoulutuksesta useita hyötyjä

Hyödyt verkkokoulutusvaihtoehtojen saatavuudesta jakoivat vastaajien mielipiteitä, kuitenkin niin että ajankohdasta riippumattomuus nähdään selkeästi tärkeimpänä: ostaneet 38% ja ei-ostaneet 45%.

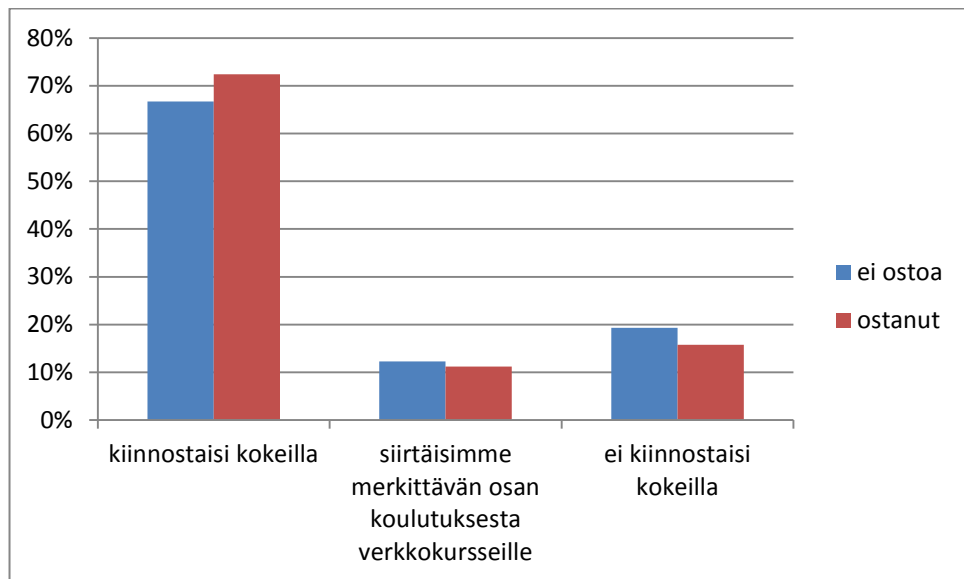
Paikkakuntariippumattomuus ei myöskään ostamattomien ryhmässä nouse merkittäväksi tekijäksi, vaikka alkuolettamana oli, että paikkakunta vaikuttaa merkittävästi koulutukseen lähtemiseen. Koska jäsenyytyväisyyskyselyissä paikkasidonnaisuus nousee jatkuvasti esille, pidettiin sitä tässäkin merkittävänä vaikuttavana tekijänä. Vertaattaessa vain niiden vastaajien vastuksia, jotka ei toimi Uudellamaalla saatiin paikkakuntariippuvaisuuteen eroa (kaikki 25%, maakuntalaiset 37%). Maakunnissa kiinnostus kokeilla verkkokoulutusta ei myöskään ole merkittävästi suurempi tai pienempi kuin koko vastaajajoukossa (67-69%).

Säästöt kurssimaksuissa on koulutuksissa käyneille jonkin verran vähäpätöisempi asia niille, jotka ovat jo koulutusta ostaneet. Kurssin suorittamisajankohdasta kysyttäessä pienet yritykset vastaavat selkeästi enemmän että verkkokurssin voisi suorittaa työajanulkopuolella omilla välineillä.

Kuvio 13: Mikä on verkkokoulutuksen suurin etu

Kysyttäessä kiinnostusta kokeilla verkkokoulutusta 73% ostaneista ja 69% ei ostaneista oli sitä mieltä että kokeilisivat jos tarjoomaa olisi.

Kuvio 14: Jos verkkokoulutusta olisi saatavilla, kokeilisitteko?

Ostamatta jättämisen syistä nousee ajankohta ensimmäiseksi, tämä sopii hyvin yhteen sen kanssa, että vastaajat pitävät ajankohdasta riippumattomuutta tärkeimpänä syyinä verkkokoulutukseen osallistumiselle. Kurssipaikan sijainnin takia kurssille on jättänyt tulematta puolet vastaajista, mutta vastaava suuntaus ei näy paikkariippumattomuuden suosimisessa kysyttäessä, miksi verkkokoulutus kiinnostaisi. Niin ikään avoimissa palautteissa ei-ostaneiden ryhmässä korostuu vahvasti paikkakuntasidonnaisuus, vaikkei se nousekaan verkkokoulutuksen houkuttelevuuden kannalta suurimmaksi syyksi.

Verkkokoulutuksen huonoina puolina nähtiin ryhmän tuen ja interaktiivisuuden puute sekä suorien vastausten saaminen kysymyksiin. Pidetään myös tärkeänä nähdä STUL:n väkeä ja muita tuttuja. Yleisesti avoimessa palautteessa saadaan hyvää palautetta nykyisestä kurssitoiminnasta esim. asiasisällön mielenkiintoisuudesta. Avoimessa palautteessa toivottiin lisää paitsi koulutuksia maakuntiin, myös yrityskohtaisiin koulutuksiin lisää kapasiteettia.

Ryhmien välillä ei nähty räikeitä eroja vastauksissa, eli aiemman ostokokemuksen vaikutus ei ollut niin suuri kuin alun perin ajateltiin.

5.2 Tutkimuksen arviointi

Lähdekritiikki on olennainen osa aineiston analyysiä ja pyrkimystä lisätä tutkimuksen validiteettia. Lähdekritiikissä yritetään päätellä, miten luotettavana saatuja tietoja voidaan pitää. Haastatteluaineistossa esimerkiksi arkaluontoisiin asioihin on suhtauduttava kriittisemmin kuin neutraalimpia asioita koskeviin vastauksiin. (Alasuutari 1993, 95.)

Tutkimuksen aineisto kerättiin anonyyminä, niin ettei yksittäisten vastaajien vastauksia tunnistettu. Kysymykset olivat myös melko yleisellä tasolla, joten ei ole oletettavaa, että vastaajilla olisi tarvetta suhtautua kriittisesti vastaamiseensa. Kyselyä testattiin, jotta kysymykset saatiin yksiselitteisiksi ja helposti vastattavaan muotoon.

5.2.1 Reliabiliteetti ja validiteetti

Validiteetti saa usein laadullisesta tutkimuksesta puhuttaessa enemmän huomiota kuin reliabiliteetti. Lyhyesti sanottuna validiteetissa on kyse siitä, onko tutkimus pätevä; onko se perusteellisesti tehty, ovatko saadut tulokset ja tehdyt päätelmät "oikeita".

Luotettavuutta pohdittaessa on mietittävä, miten tutkimuksen luonne ja tutkimusaihe ovat mahdollisesti vaikuttaneet siihen, kuinka tutkimukseen osallistuneet ovat vastanneet. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

6 Päätelmät

6.1 Johtopäätökset

Ostaneilla ja ei-ostaneilla jäsenillä tehty kysely ei tuonut mitään selkeää reittikarttaa siihen, mihin verkkokoulutus suunnittelun kanssa kannattaisi edetä. Osasyynä tähän voi olla se, etteivät asiakkaat vielä tunnista verkon hyötyjä ja mahdollisuuksia. On kuitenkin selkeää, että toteutustapa kiinnostaa, koska kokeiluinnoituutta kyselyvastauksissa näkyi selkeästi. Seuraavassa luvussa on kuvattu joitain mahdollisia toteutustapoja miten nykytarjooma voisi olla toteutettavissa ainakin osittain verkkoympäristöissä.

6.2 Sähköinfon nykyisen koulutustarjooman sopiminen verkkoon

Sille, mitä verkkokoulutus on, ei ole yhtä yksiselitteistä määritelmää. Yleisesti puhutaan verkkokoulutuksesta ja tarkoitetaan opetusta, johon jollakin tasolla hyödynnetään verkon mahdollisuuksia. Verkkoa voidaan hyödyntää monipuolisesti; aineistojen jakoalustana kuin yhteydenpitoväylänä.

Muistettava kuitenkin on, että verkko-opetus ei tarkoita pelkästään koulutusaineistojen siirtämistä nettiin ja luennointitehtävästä vetäytymistä. Tehtävien ja lisälukemisten tarjoaminen verkossa voi olla osa verkko-opetusta.

Verkko-opetuksen eri muodot voidaan jakaa karkeasti kolmeen eri luokkaan sen mukaan, mikä on verkkoviestinnän ja fyysisessä tilassa tapahtuvan luokkahuonekommunikaation eli lähiopetuksen suhde:

Kokonaan verkossa pidettävät kurssit eli verkkokurssit

Luento tai oppimistapahtuma järjestetään pelkästään verkossa, yhteistä lähiopetusta ei pidetä. Oppija voi suorittaa verkkokurssin kokonaan yksinään ja itsenäisesti, mitä käytetään yleensä ajallisesti rajoittamattomilla kursseilla. Toinen vaihtoehto on, että oppijat ovat toistensa ja ohjaajan kanssa ohjatussa vuorovaikutuksessa.

Kyselyvastanneet eivät ensisijaisesti suosineet tätä vaihtoehtoa, vaan näkevät läsnäolon myös tärkeänä osana kurssitoteutusta. Kuitenkin tallennetut videot nousivat kurssikyselyssä suosituksi.

Monimuotokurssit eli kurssit, jotka sisältävät sekä verkko- että lähiopetusta

Opetus rytmittyy etä- ja lähityöskentelyjaksojen vuorottelun avulla. Opiskelijat saavat kokoontua fyysisesti samaan tilaan vain lähiopetuskerroiksi.

Kyselyssä monimuoto-opetus oli suosituin vaihtoehto.

Verkko lähiopetuskurssien osana ja tukena

Verkon hyödyntäminen osana normaalia lähiopetusta esimerkiksi yksittäisten tehtävien tai tehtäväkokonaisuuksien muodossa voidaan lukea myös verkkokoulutukseksi. Verkossa on saatavilla harjoituksia, tehtävien ratkaisuja tai oheislukemistoja, tai oppijat palauttavat tehtävänsä oppimisympäristöön, jossa heidän on mahdollisuus nähdä muiden työt ja antaa niistä palautetta.

(Jaakkola & Hämäläinen 2007.)

Sähköinfon ja koko STUL konsernin nykyiseen koulutustarjontaan on heijastettavissa monentyyppisiä verkkokoulutustapoja. On itsenäisiä tuotteita, joita voitaisiin toteuttaa verkossa, tai joidenkin tuotteiden osia.

6.2.1 Verkkokurssi

Nykyisestä kurssivalikoimasta itse verkossa suorittamisen ulkopuolelle jäävät asennus-harjoituksia sisältävät asentajakurssit sekä ajankohtaispäivät. Tyypilliset ammattitaitoa tiedollisesti ylläpitävät kurssit olisi mahdollista toteuttaa myös verkkokursseina. Syksyllä 2011 käynnistynyt uuden standardin kurssit voisi olla tyypillisesti hyvää materiaalia itseohjattuun verkkokurssiin. Oppija voisi itsenäisesti verkossa esimerkiksi kuunnella ja katsella videomuodossa asiantuntijan kertomana keskeiset muutokset ja suorittaa sen jälkeen tehtäviä. Näin ollen opitun sisäistäminen ja ymmärtäminen tulisi myös mitattavaksi.

Itsenäisenä kokonaisuutena toimisi niin ikään esimerkiksi turvallisuustutkintoon valmentavat vanhat kysymykset ja vastaukset. Tuote sisältää nykyisellään paperimuodossa vanhoja kysymyksiä ja niihin vastauksia. Vastaavan tyyppisiä oikein-väärin tehtäviä olisi helppo toteuttaa pelkästään verkossa. Tuotteen viihteellisyyttä olisi helppo lisätä esimerkiksi asennuskuvien vertailulla tai jonkin tyyppisillä pelimäisillä elementeillä.

6.2.2 Monimuoto-opetus

Monimuoto-opetus sopii parhaiten laajempiin opintokokonaisuuksiin. Nykyisessä kurs-sivalikoimassa tällaisia Sähköinfolla ei laajemmin ole, mutta LaatuPolku tai Sähkötreffit antaisivat tähän mahdollisuuksia.

Laatuvalmennuksessa yrityksellä olisi mahdollista ensin osallistua lähiopetukseen ja sen jälkeen alkaa työstää yrityksen laatukäsikirjaa joko vapaassa tai ohjatussa for-maatissa verkossa. Keskustelua ja tukea voitaisiin antaa verkkokeskusteluissa ja pa-lautetyökaluilla.

Sähkötreffeissä mennään koulutuspiireissä vähän jo oman ydinalueen ulkopuolelle, sähkötekniikasta markkinointiin ja myyntiin. Tällöin Sähkötreffien koulutusten väliin sopisi hyvin vaikka ostaa valmiita markkinoinnin ja myynnin koulutusmoduuleja ulko-puolisilta asiantuntijoilta tarjottavaksi Sähkötreffikoulutuksissa oleville.

6.2.3 Verkon tukema lähiopetus

Verkkoa voisi hyödyntää monipuolisesti kurssien tukena. Esimerkiksi Laaturkurseilla ennakkotehtävien lähettämisen sijaan, tehtävät voisikin toteuttaa verkossa. Verkossa olisi tarvittava lukumateriaali, tai purettuna videomuotoon ja siihen liittyvät tehtävät joko vapaana tehtävän antona tai ohjattuna modulaarisena vastausrakenteena.

Sähköturvallisuuskorttiin liittyy koe osana jokaista kurssia. Nämä kurssin jälkeen suoritettavat kokeet olisi niin ikään mahdollista toteuttaa verkossa ja vapauttaa näin ollen läsnäolo aikaa muuhun. Ja koska verkossa koneellinen vastausten verifiointi on helppoa, vapautuisi ohjaajalta myös kokeiden tarkistamiseen tarvittava aika.

Verkkokoulutukseen liittyy monenlaisia harhaluuloja ja väärinkäsityksiä. Niiden avaa-minen ja faktojen selventäminen voi toimia liikkeellelähdon esteen poistamisessa.

6.3 Myyttejä verkko-opetukseen siirtymisestä

Verkko-opetukseen siirtymistä saattaa vaikuttaa virheelliset tai harhaanjohtavat mie-likuvat siitä, mitä verkkokoulutus edellyttää. Näiden tuotantoesteiden poistaminen tai avaaminen voi helpottaa liikkeellelähdtä.

Verkko-opetus vaatii opettajalta syvämmät tietotekniset taidot

Opettaja on edelleen aiheensa ja ydinosaamisensa asiantuntija, jolla on yksi työväline, verkko, lisää käytettävissään. Teknistä tukea verkko-opetusvälineen käyttöön tarvitaan ja sitä saa verkkopedagogiikkaan tai tietotekniikkaan erikoistuneilta henkilöiltä.

Opettajan ei tarvitse osata teknisiä asioita sen enempää, kuin mitä ohjelmien käyttäjän kannalta on olennaista. Tietokoneohjelmien käyttö ei vaadi sen syvämmää osaamista kuin muut työn tekemisen tietotekniset välineet.

Verkko-opetus siirrettävät kurssit vievät resursseja lähiopetuksesta

Verkkokurssit täydentävät lähiopetustarjoomaa, eikä niiden ole tarkoitus korvata perinteisiä kursseja. Lähiopetuksella on paikkansa mitä verkkotarjooma on vain täydentämässä.

Verkko-opetus on kylmää ja kasvotonta, ja henkilösuhde jää entistä etäisemmäksi.

Tutkimuksissa on todettu, että verkossa tarve kommunikoida korostuu ja viestijoinä ovat oikeat ihmiset. Kaikessa kanssakäymisessä, myös virtuaalisessa, tärkeää on aito läsnäolon ja yhteisen tekemisen tunne. Verkossakin viestijoinä ovat lopulta aina oikeat ihmiset. Verkossakaan ohjaaja ei voi jäädä etäiseksi, vaan oppijalle on tultava kokemus ammattimaisesta ohjaamisesta.

Verkko-opetus on opettajalle keino päästä tunneista vähemmällä työllä ja vaivannäöllä

Verkko-opetus vie opettajalta enemmän aikaa ja teettää enemmän töitä kuin lähiopetus. Aihesisällöt on valmisteltava kuten ennenkin, mutta oppimateriaalin tekemiseen, ohjeistamiseen ja kirjalliseen kommunikaatioon kuluu aikaa.

Verkko-opetus on keino teettää opettajilla entistä enemmän töitä - ja vieläpä ilmaiseksi

Verkko-opetuksen aloittaminen on niin opettajalle kuin opiskelijalle työlästä. Sitten, kun materiaalin on kerran digitalisoitu, sitä on helppo kasvattaa ja päivittää sekä koota erilaisiksi kokonaisuuksiksi erilaisten luentokokonaisuuksien tarpeisiin (Mukaillen: Jaakkola & Hämäläinen 2007.)

6.4 Jatkotoimet

Verkkokurssien tarjoamiseen lähteminen on strateginen päätös, johon vaikuttaa paitsi nykyiset ja tulevat resurssit ja asiakastarpeet, myös yleiset linjaukset mihin liiketoimintaa ollaan viemässä. Tietokansioiden, mikä on liikevaihdoltaan vastaava tuoteryhmä kuin koulutus, kohdalla Sähköinfo on jo muutamia vuosia sitten tehnyt päätöksen että siirrytään toteuttamaan tiedonjakelua verkon ehdoilla. Tähän on hyvät valmiudet luotu erillisellä sähköisellä palvelulla, jossa tietoa käytetään.

Pitkän aikavälin suunnitelmana voisi olla että tämä sähköinen tietopalvelu kattaisi myös muita tuoteryhmiä kuin tietokansiot. Tällöin omaksumispaikka myös verkkokursseille olisi valmiina.

Päätöksen teon tueksi tarvitaan malli, miten asiassa voitaisiin lähteä liikkeelle. Tästä esimerkkinä kohdassa 6.2.3 esitelty malli, jossa kurssin etä- tai lopputehtävä tehtäisiin verkossa, voisi olla kevyt vaihtoehto lähteä liikkeelle.

Verkkokoulutustarjoomaa pohdittaessa on kuitenkin kriittistä muistaa resurssointi, ei voida ajatella että nykyiset kouluttajat nykyisten töiden ohella lähtisi toteuttamaan verkkokäsikirjoituksia. Näiden osaamisten rinnalla tarvitaan uusia osaamisia mitä on tunnistettu luvussa 2.3.4.

Digitalisoitumista ei kuitenkaan voida välttää, yhä enemmän käytetään palveluita suoraan verkossa, ja tämä suuntaus varmasti myös sähköistysalalla etenee kun mukaan tulee yhä nuorempaa asentaja- ja yrittäjäkuntaa, jotka ovat jo tottuneita verkon hyödyntämiseen. Tälle ryhmälle myös tyypillistä on, että halutaan tietoa silloin kun se itselle sopii, ei niinkään aikaan ja paikkaan sidotusti.

Lähtökohtaisesti voitaisiin ajatella, että voitaisiin kirjojen, koulutuksen tai kansioiden rinnalle rakentaa uusi tuote, mikä ei korvaisi mitään aiempaa. Silloin olisi parempi puhua verkko-oppimisesta kuin verkkokoulutuksesta.

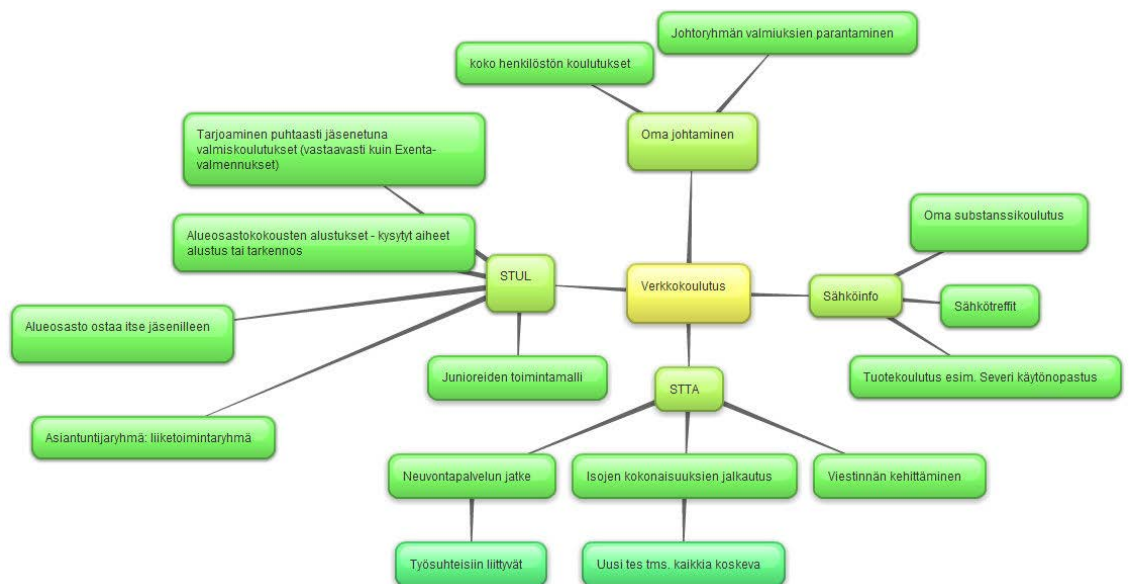
Verkko-oppimista varten tuotettava materiaali on erilaista kuin lähiopetuksen PowerPoint-tiivistelmä, jotka toimivat lähinnä luennoijan muistilistana niistä asioista, joista tulee puhua. Itse tieto on pääasiassa puhetta. Verkko-oppimateriaalit ovat lähempänä esimerkiksi kirjaa, mutta kirja on monesti liian laaja verkko-oppimismateriaaliksi.

Tästä seuraa, että verkko-oppimisella voisi tehostaa kirjojen sisältämien asioiden opiskelua ja liittää niihin tehtäviä, joilla voi ymmärtämistä varmistaa.

Aineisto olisi kirjan ja PowerPoint-tyyppisen koulutuksen välimuoto. Tällöin se olisi ensisijaisesti kirjan korvike tai sitä täydentävä oppimisen väline.

Verkkokoulutuksen reittikarttaa muodostettaessa on hyvä arvioida myös ne vaihtoehdot, jotka ei suoraan liity Sähköinfon toteuttamaan maksulliseen kurssiliiketoimintaan.

Sähköinfo voisi toteuttaa kurssiliiketoiminnan ohella myös muihin tuotteisiin liittyvää tuotekoulutusta. Lisäksi liittojen neuvontapalveluiden jatkeena voitaisiinkin tarjota ”verkkokoulutusta” tyypillisimmistä ongelmatilanteista. Lisäksi voitaisiin ajatella jonkun muun palveluntarjoajan yleiskurssien jälleenmyyntiä jäsenistölle, jolloin itsellä ei olisi liiketoimintariskiä, mutta jäsenistöä alettaisiin pikkuhiljaa totuttamaan ajatukseen verkossa opiskelusta. Kevyin vaihtoehto olisi että hankittaisiin omalle henkilökunnalle jotain verkkokoulutusta, niin että edes talon sisällä muotoutuisi kuva siitä, mitä verkkokoulutus voi olla.

Kuvio 15: Verkkokoulutuksen polkuja

Lähteet

Alasuutari, P. 1993: Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK 2008: Henkilöstön kehittäminen yrityksissä | EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu. Viitattu 17.9.2011.

http://www.ek.fi/ek/fi/tutkimukset_julkaisut/arkisto/2009/henko_08_22042009.pdf

Ihanainen, P., Mäkinen, P., Rannikko, S. & Keskinen, A. 2004: Opiskelun ja tutkinnon suorittamisen henkilökohtaistaminen verkossa. Opiskelun, verkko-oppimisen ja tutkinnon suorittamisen verkko-ohjauksen mallinnus. Teoksessa Ihanainen, P., Hietala, P., Mäkinen, P., Rannikko, S. & Keskinen, A. Verkko-oppimisen käytäntöjä, malleja ja työkaluja. Raportit 2002 - 2003. AiHe-projekti. Opetushallitus.

Immonen, J. 2000: Kirjeopetuksesta verkko-opiskeluun. Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampere: Tammer-Paino

Jaakkola, M. & Hämäläinen, E. 2007: Verkko-opettajan nettiopas, Tampere. Viitattu 6.8.2011.

<http://lukiot.tampere.fi/seututarjotin/vopas/>

Kilpi, E. 2012: Mikä työelämässä muuttuu ja miksi?

Ilmarisen työhyvinvointiseminaari: Uuteen aikaan - Työelämän ja sen rakenteiden suuri muutos 24.5.2012.

Kivioja, J. 2002: E-learning alkutaival ja tulevaisuus Suomessa. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu, Seinäjoki.

Leminen, S. 2008: Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Luentoaineisto Laurea - ammattikorkeakoulu.

Matikainen, J. & Manninen, J. 2000: Aikuiskoulutus verkossa. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampere: Tammer-Paino.

Manninen, J. 2000: Kurssikoulutuksesta oppimisympäristöihin

Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Tampere: Tammer-Paino.

- Matikainen, J. 2000: Tietoverkkojen käytön sosiaalipsykologiaa
Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
Tampere: Tammer-Paino.
- Manninen, J. & Pesonen, S. 2000: Aikuisdidaktiset lähestymistavat, verkkopohjaisten oppi-
misympäristöjen suunnittelun tausta
Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
Tampere: Tammer-Paino.
- Norrman, R. 2002: Normannin liiketoimintateesit. Porvoo: Wsoy.
- Pesonen, S. 2000: Www-ympäristön erityispiirteet ja didaktiikka
Teoksessa Aikuiskoulutus verkossa. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
Tampere: Tammer-Paino.
- Pöysti, K. 2011: Mitä sosiaalinen media jättää viivan alle B2B-yrityksissä?
Luento Sähköurakoitsijapäivillä, Hämeenlinna 14.4.2011
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006: KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto.
Viitattu 12.12.2009. www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus.
- Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry 2012: Vuosikertomus 2011. Espoo.
- Tella, S. & all. 2011: Verkko opetuksessa- opettaja verkossa. Helsinki: Edita.
- Tikka, T. Sosiaalinen media vuorovaikutuksen ja tuloksenteon välineenä
Ilmarisen työhyvinvointiseminaari: Uuteen aikaan - Työelämän ja sen rakenteiden suuri muu-
tos 24.5.2012

SÄHKÖINFON KOULUTUSPALVELUT

1. Yrityksemme pääsääntöinen toiminta-alue
 - Etelä-Pohjanmaa
 - Etelä-Savo
 - Kaakkois-Suomi
 - Kainuu
 - Kanta-Häme
 - Keski-Pohjanmaa ja Pohjanmaa
 - Keski-Suomi
 - Lappi
 - Pirkanmaa
 - Pohjois-Karjala
 - Pohjois-Pohjanmaa
 - Pohjois-Savo
 - Päijät-Häme
 - Satakunta
 - Uusimaa
 - Varsinais-Suomi
2. Yrityksemme työllistää pääsääntöisesti
 - vain minut
 - alle viisi asentajaa ei toimihenkilöitä
 - alle viisi asentajaa, toimihenkilöitä
 - alle 10 asentajaa ei toimihenkilöitä
 - alle 10asentajaa, toimihenkilöitä
 - alle 20 asentajaa ei toimihenkilöitä
 - alle 20asentajaa, toimihenkilöitä
 - yli 20 asentajaa ei toimihenkilöitä
 - yli 20asentajaa, toimihenkilöitä
3. Paljonko käy nyt koulutuksissa vuodessa
 - ei yhtään
 - 1pvää
 - 2-3pvää
 - enemmän
4. Mistä aiheista olet hankkinut Sähköinfon koulutusta
 - ei mitään
 - vain lakisääteiset
 - liiketoimintaa kehittävät
 - yleiskatsauksia

Verkkokurssilla tarkoitetaan opetusta, jossa hyödynnetään verkkoa opetuksen tukena, tai se toteutetaan kokonaan verkossa.

5. Millainen verkkokurssi olisi hyvä
 - koko kurssi verkko-opintoina
 - kurssilla aloitustapaaminen, loput verkossa
 - kurssin ennakkotehtävä verkossa, loput luokassa
 - kurssin lopputentti verkossa, loput luokassa
 - osa kokonaisuudesta verkossa osa luokassa
6. Millaista olisi hyvä verkko-opetus
 - opettaja on läsnä videoyhteydellä
 - opettajan esitystä voi katsoa videona online
 - opettajan esitystä voi katsoa aiemmin tallennettuna videona
 - itse luettavaa tekstiä ja harjoituksia
7. Mitkä aihepiirit soveltuvat mielestäsi koulutettavaksi verkkokursseina
 - lakisääteiset, esimerkiksi sähkötyöturvallisuuskoulutus
 - yrityksen toimintaa kehittävät esim. laatukoulutus
 - muutosten jalkautukseen liittyvät esim. uuden standardin muutokset
 - mitkä tahansa koulutukset
8. Kuinka kauan verkkokurssin suorittaminen voi kestää
 - yhteen putkeen 8h
 - neljässä eri istunnossa 8h
 - vapaasti valittavina kokonaisuuksina yhteensä 8h
9. Millä ajalla ja välineillä verkkokurssi suoritetaan
 - työaikana yrityksen laitteilla
 - työaikana suorittajan omilla laitteilla
 - työajan ulkopuolella erikseen korvattavina tunteina omilla laitteilla
 - työajan ulkopuolella omilla laitteilla
10. Paljonko verkkokurssi voi maksaa
 - huomattavasti vähemmän kuin luokahuoneopetus
 - jonkin verran vähemmän kuin luokahuoneopetus
 - saman verran kuin luokahuoneopetus
 - jonkin verran enemmän kuin luokahuoneopetus
 - huomattavasti enemmän kuin luokahuoneopetus

11. Mikä on verkkokoulutuksen suurin etu
 - säästyy matka-aikaa
 - säästyy kurssimaksuissa
 - saatavilla millä paikkakunnalla tahansa
 - saatavilla minä ajankohtana tahansa
 - parempi osallistumismotivaatio
 - oppimisen seurantamahdollisuudet
12. Verkkokoulutuksen huonoja puolia:
13. Jos verkkokoulutusta olisi saatavilla
 - kiinnostaisi kokeilla
 - siirtäisimme merkittävän osan koulutuksesta verkkokursseille
 - ei kiinnostaisi kokeilla
14. Sähköinfon kurssi on joskus jäänyt ostamatta koska
 - ajankohta ei ollut sopiva
 - kurssi paikka oli liian kaukana
 - kurssi oli liian kallis
 - koulutusta ei ollut tarjolla verkossa
 - muilla kurssijärjestäjillä oli parempi kurssi
 - muilla koulutusjärjestelmillä oli verkkotarjontaa
 - en ole jättänyt tarvittavaa kurssia hankkimatta
15. Muuta palautetta Sähköinfon koulutuksista: